НУШИЋ ЈЕ СВИМА НУШИЋ

КУДЕС
КУЛТУРНА ДЕЦЕНТРАЛИЗАЦИЈА СРБИЈЕ

Библиотека
Посебна издања

Уредник
Петар В. Арбутина

Главни и одговорни уредник
Слободан Гавриловић

Нушић је свима Нушић

Најбоље приче са Конкурса
за сатиричну причу треће Нушићијаде

Службени ГЛАСНИК

ДОМ КУЛТУРЕ ИВАЊИЦА

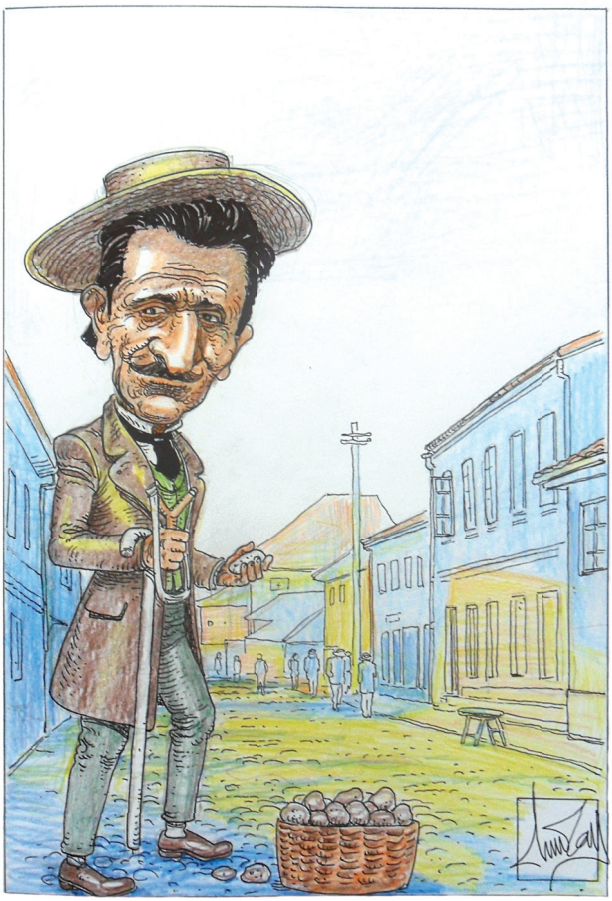

Када у свом имену носите једног Нушића, у вашој природи је да се Речју и за Реч борите, да се њоме смејете и кроз њу живите. Управо таква била је *Нушићијада*, ивањички фестивал културе, у време свог безбрижног постојања од 1969. до 1972. године. Окупљала је уметнике, мајсторе Речи, писане, игране и певане; хранила их шалом, а њихову Реч баштинила генерацијама које долазе.

Реч је сачувала *Нушићијаду*. Након гашења фестивала, једино је Реч била довољно широка да га сакрије од заборава. Немир сенки са дасака позорнице прешао је на глас оних који су се Речју сећали. А та чудна и дивна сећања људи који *Нушићијаду* памте, Реч је преточила у знатижељу поколења пристиглих годинама касније – довољно снажну да цео град подигне на ноге. Мерено кораком ових сећања, ни 2010. година није била далеко.

Тада се вратила *Нушићијада*. У новом шеширу, али са старим шармом и истим оним широким осмехом. И све је кренуло поново, као да никада није ни престајало. Славила се Реч. Таква *Нушићијада* прави је дом сатиричарима и свим њиховим распричаним причама. Организовање конкурса за најбољу сатиричну причу, производ је жеље Ивањичана да се одуже Речи, која им је сачувала вољени фестивал.

Ова збирка садржи најбоље од преко 160 радова пристиглих на „Конкурс за најбољу сатиричну причу“, који је одржан у оквиру *Нушићијаде* 2011. године. Организатори фестивала посебну захвалност дугују господи Петру В. Арбутини, иницијатору организовања једног оваквог конкурса, те Радивоју Бојичићу и Емилу Протићу, који су као чланови стручног жирија одабрали најбоље приче. Надамо се да ћемо сваке наредне године имати прилику да објавимо по једну овакву збирку, и да ће *Нушићијада* постати традиционално место надметања најбољих сатиричара.

Удружење грађана КудеС

ДЕДА МИЛОЈЕ У ЈЕВРОПИ

Прилички Кисељак, последња недеља августа 2020. године. Данас се у часној породици старине Милоја спрема свечани ручак; најмлађи унук Никола полази сутра у први разред. У предшколској групи је био најбољи, одлично већ говори енглески и немачки, од предмета највише воли Булову алгебру и програмирање, те се надају да ће и даље бити успешан ђак. Ићи ће у приличку основну школу која је, откако је продата на тендеру, једна од бољих у дистрикту. Нови власник, господин Рале Бекулић, који није ни школу прескочио када је у пакету куповао све објекте од Радаљева до Сењака, постигао је договор с Министарством просвете у Лисабону да се уведе и шести обавезни страни језик за прваке, а два су изборна. Српски језик се и даље изучава у седмом и осмом разреду као факултативни предмет, али фонд часова је повећан на два часа у полугодишту, с тим што је сваки ученик обавезан да у току школовања прочита по једну страну из неког дела домаћих писаца. Читаће, наравно, са интернета јер је библиотека укинута и преуређена у информатички кабинет. Фискултурна сала је такође претворена у салу за видео-конференције, пошто физичко у школама већ одавно не постоји. Планира се и поновно увођење

EU

историје као изборног предмета, само док се усагласе још неки ставови с албанском националном заједницом у нашем дистрикту.

Родитељи су Николи већ купили нов лаптоп са лиценцираним софтвером, што је обавезна опрема за сваког ђака првака, а користиће још неко време стари GPS уређај и навигацију, док Ђуро не обнови кредитну картицу. Има неки проблем с картицама, јуче је баш обишао свих 12 банака у Приликама, кажу да се још чека извештај с централне берзе малина у Дрездену; изгледа да ће ове године имати већи минус него обично. До ове године је увек по завршеној берби морао да доплати највише 4-5 хиљада евра на својих 50 ари под малином, што и није било тако лоше. Али ове године је налаз европске интердисциплинарне комисије за пољопривреду био крајње неповољан, што је оборило цену наше малине на 25 центи за килограм и сврстало је у осму класу квалитета. Разлог за то је што је на неколико поседа у околини Ариља нађен известан број стубова у малињацима који нису били у прописаној светлоплавој боји са жутим звездицама, а и прва жица у редовима је била нижа за 2,5 милиметара од предвиђене најниже висине. Срећом, на поштовање људских права берача није било примедаба, иначе би извоз био сасвим обустављен.

Све ово брине и деда-Милоја док замишљен седи на осунчаној тераси. По ко зна који пут полугласно опсова себи у брк и баци новине које је читао. Свашта је у свом животу прегурао – и ратове, и немаштину – али ово, каже, још није било. Нервира га и што су све новине у Србији на енглеском, морао је у својој седмој деценији да учи страни језик. Он гуњча

већ три године, од оног дана када је Србија коначно примљена у Европску унију. А примљени смо у јесен 2017, када је и последњи осумњичени Србин испоручен Хашком трибуналу. Био је то неки Гребић из Љубића који је још 1974, док је служио у ондашњој ЈНА, једном Босанцу Мирсаду „запалио бицикл". За оне који нису били у војсци да објасним: то је веома забавна игра, омиљена у мушким спаваоницама, када се некоме ко заспи пре осталих, а то су обично они који не учествују у поподневним или вечерњим зезањима, стави смотуљак новинског папира међу прсте на ногама и запали. Мученик се пробуди од бола, а неки минут пре тога почне да врти ногама као да вози Тур де Франс. Сви се, наравно, ваљају од смеха, осим „бициклисте". Елем, тај Мирсад је тада рекао „јебо матер, платиће ми онај ко је запалио" и Гребић је сада платио. Срећа те му је судио лично Војислав Шешељ, који је у међувремену постао председник Хашког суда, те човек није стрељан већ је добио доживотну робију због удруженог злочиначког подухвата. Милоје се у то време страшно препао јер је и он починио слично дело у војсци, али изгледа да га нико није пријавио: неком Хрвату је сипао бром у чај, што би се вероватно тумачило као покушај етничког чишћења! За неупућене, бром има потпуно супротно дејство од чувене „шпанске мушице"; а ко није чуо ни за то... хм, није сада баш умесно да објашњавам. Све у свему, Србија од тада постаде део Европе, а за Милоја почеше мучни дани.

Устане са своје хоклице и нервозно шета с краја на крај трема, слатко би запалио једну, али не сме. Пушење је у Србији већ три године најстроже забрањено!

Утом наиђе снајка Радојка, каже да спрема за доручак гибаницу. Наравно, пече на плинску пећ јер су шпорети на дрва одавно избачени из употребе, а и да нису – дрва нема. Аустријска фирма која је купила Малич и још неколико околних планина не дозвољава приступ ван ограђених путева, читаво подручје је заштићено за одлагање нуклеарног отпада. Али навикла је Радојка на плин; сада је мучи то што ће гибаница бити без јаја.

– Па стави бре неко јаје, на шта ће да ти личи гибаница, знаш да имамо госте!

– Не бих се ја играла с тим. Знаш да немамо сертификат за ону коку граорку, ја сам је сама излегла па нема контролисано порекло, ни лиценцу за јаја. Мени се, богме, не иде у затвор, нит ми се носи наруквица где јој место није.

– Не брини ти за наруквицу, то је само за оне што узму милионе! Ма море, кад ја полудим па узмем и закољем прасенце. Да једном слатко једем, после три године... ’бем ти више и ту Јевропу!

– Немој се шалити, деда, с тим! Знаш како си прошао за оно пиле пролетос!

То вам нисам рекао: Милоје решио за Васкрс да испече пиле, дојадило му да стално једе алге, соју и корнфлекс. И само што је, с ножем у руци, појурио по дворишту једно овеће пиле, створила су се на капији патрола интервентне бригаде, амбулантна кола и ватрогасци све са ротационим светлима и сиренама. Пола села се испрепадало, а деду одведоше на присилну хоспитализацију и сва могућа испитивања. Извукао се тада без затвора, али одређен му је обавезни програм инклузије и ресоцијализације, тако да сваке

седмице долази социјални радник и проверава да ли је деда променио став и прихватио европске норме понашања. Посећују, такође, и комшију Јеврема који је, кад су нам уграђивали чипове, питао госпођу која издаје биометријска документа да му, уместо на леву руку, чип угради на ону ствар. Милоје опет бесно опсова и погледа горе, према Мучњу.

– Знаш шта снајка, одок ја сутра код пријатеља Шараклаје на Катиће да мало одморим главу. Нема те Јевропе којој он неће доскочити; има на Карађорђевом шанцу једну земуницу у којој држи мали лампек, увек има добру домаћу препеченицу, њу ова еколошка комисија никад није пронашла. Били су једном у близини, осетили нешто, али спасио га Крцун, начелник дистрикта и повереник ЕУ, који и сам наврати на по неку с времена на време; рекао да су у питању неке хемијске анализе. Недељом се ту испече и јагњенце за друштво, милина једна. А све изграђено од донације коју је Шараклајић добио од те исте Јевропе за истраживачку станицу, алал му!

– Стигла си, ћеро – обрати се унуци Марини, која управо улази у двориште. Марина, лепа девојка, гимназијалка већ, не одговара; не чује она ни деду ни Радојку. У ушима јој слушалице а наочаре носи са уграђеним таблет-рачунаром, то је прави модни хит ове године, тако да млади по граду и не виде једно друго, а камоли да чују. Али зато су увек на вези с „пријатељима“ са Фејсбука; тако и она, управо разговара са својом новом девојком, Словенком коју је упознала у Гучи. Чим заврши школу, планира да се венчају. Милоје замало није умро кад је чуо за то, слаба му је била утеха што се и Јевремов унук оженио

неким момком из Новог Сада. Све по европским законима!

А ни у Гучу Милоје више не иде откако су и тамо забрањени пиво и роштиљ. Под шатрама се служе само чешка сафалада и броколи, а пије се искључиво ред бул, који је и главни спонзор сабора. Последњи пут кад је био, тако га је заболео стомак од посне хране да је једну девојку замолио за таблету. Узео је три, док му не рекоше да је то био екстази! После је цело вече играо моравац без обзира на то што су на програму били концерт Бечке филхармоније и такмичење у јодловању. Насмеши се, први пут после дуго времена, кад се сети тога.

Али за кратко, јер цезијумски сат са џамије у центру Прилика поче да избија 12 сати. Потом се са разгласа зачу Ода радости, химна Европске уније. Сви стадоше мирно, како је и прописано, а Милоје се три пута прекрсти и гласно опсова: „Преживела је Србија и турску империју, и аустроугарску, и немачку окупацију... па вала ће доакати и овој Јевропи, даће бог!“

Драган Шипетић

Друīа наīрада

Дебељко

Није новост да сам се угојио. Већ годинама не личим на оног момка који је знао да самом појавом унесе пријатан немир код женске популације. Нисам ни сенка оног заводника пред којим су клецала лепа девојачка колена и од кога није било спаса. Не изгледам ни приближно као онај голобради жгољавко чији је број телефона током деведесетих био траженији од зејтина.

Донедавно нисам много марио што сам сада дебео и брадат. Уздао сам се у шарм, који код неколико девојака умало да упали. Можда је нека и желела да допре до мене, али није могла од мог стомака. Ослањао сам се и на мањак мушкараца који, по мојим неуспесима судећи, није баш толики као што тврде разни демографи. Уместо жена, за мене су се лепили килограми које сам, свеједно, безбрижно носио.

А онда је, током једне обичне шетње Кнез-Михаиловом улицом, стигло отрежњење. Док сам бленуо у излог са одећом у коју не бих могао ни да уђем, приметио сам поред мојих ногу једног чичу и „вагу која говори". Двоумио сам се да ли да станем, јер би ме било срамота ако би вага „изговорила" више од 115 килограма. Ипак сам му платио и храбро закорачио, а вага је дрекнула на сав глас:

– Силази с мене, терај се у пизду материну!

Дошло ми је да пропаднем у земљу, да се придружим чилеанским рударима, без да ме ваде. Чича је само слегао раменима и мирно рекао:

– Не знам шта јој је. Мора да је устала на леве ногице.

Група пролазника бленула је у мене, као да сам већа наказа од ваге која не само што говори него и мисли и осећа. Некако сам успео да шмугнем ка Зеленом венцу, а одатле својој кући, што даље од било каквих теразија.

Погледао сам се у огледало. Срећа моја па имам огледало које не говори. Иначе би ми свашта рекло.

Било је крајње време да нешто променим.

Бацио сам се на дијету, па сам почео да се храним искључиво овсеним и јечменим пахуљицама, сојом, сурутком и сличном боранијом из продавница здраве хране. Зобао сам неколико месеци, и пошто сам се угојио десетак килограма – баталио сам. Уосталом, никада у тим продавницама нисам видео мршавог човека. Ако је теретана храм хомосексуалаца, онда је продавница здраве хране храм дебелих.

На препоруку неколико лајфстајл магазина, урадио сам тест на интолеранцију хране, који је показао да бих смео да једем само прасетину, кавурму, џигерицу и презле. Воће, поврће, пилетина и телетина најстроже су ми забрањени, а на млечне производе не бих смео ни да помислим. Како су ми резултати теста ишли на руку, за непуна два месеца налепио сам на себе још 7-8 кила.

Није ми остало ништа друго него да набавим тзв. ждераче масти. Захваљујући разним „шланковима“

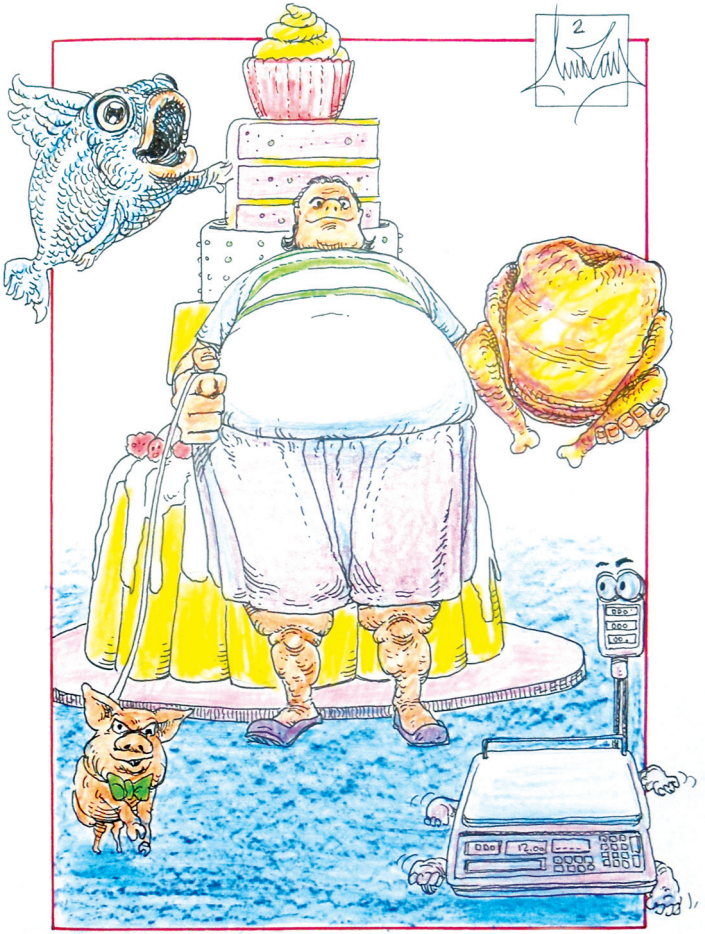

и „слимовима“, набацио сам само још 12 мерних јединица. Немерљиво, што би рекли у једној реклами.

Решио сам, најзад, да појачам и физичку активност. Једино комбинација дијете и лаганог спорта даје жељени резултат, тврде разни Филгудови. Собни бицикл возио сам до Аустралије и назад, а шетње Кошутњаком помогле су ми да појачам габарит. Опијен шумским ваздухом, могао сам вола да поједем. Пошто нисам смео, смазао бих прасенце. Филгуда, бре!

Од разних дијета, дијететских суплемената и физичке активности безмало сам се удуплио. Пројекат сам обуставио после сусрета са старим другом Буњком, најдебљим учеником у историји чукаричког школства. Једва сам га препознао, а и он мене. Био је мршав ко казаљка.

– Шта ти се десило, Буле? – питао сам га.

– Шта ми се десило?! Оженио сам се, ето шта... А ти?

– Ја нисам – рекох.

– Види се, брате, види се! – насмејао се и наставио да се лелуја Кнез-Михаиловом.

Откотрљао сам се у супротном правцу. Прошао сам поред чиче и „ваге која говори“, а она је сикнула:

– Да се ниси усудио!

Правио сам се да се та зла машина не обраћа мени. Наставио сам ка Зеленјаку, а одатле својој кући, што даље од било какве дијете.

Александар Стојадиновић

Трећа награда

Позив на плес

Требало је само направити салто у западни ток мишљења, само то, једино што је школство и било већ базирано на западним темељима, све је стајало (одавно) на западним темељима, тако да Запад више није ни имао шта да понуди, осим предавача.

Немојте, немојте тако, то страшно звучи, евоцира на неједнакост, на нашу немилу прошлост! Ми смо водитељке програма за доучавање средњошколских професора!

Ко зна ко су заправо биле: строге, кратко ошишане, једна од њих у мушком сакоу. Ко их је послао, није их на Западу нашао, али биле су ту, покушавајући да подрију самосвест и самопоуздање овој јадној гомили којој су колена клецала, уплашеној перспективом „да су настале промене". Одједном се између редова могло ишчитати да „старо више ништа не вреди" и да, следствено томе, све знање које су годинама вртели, превртали подлеже оштрој критици – водитељка у сакоу је подизала једну обрву значајно. Нагињала је реторским питањима: реторско питање – дигне обрву.

Ускоро ће директори школа пређутно престати да их позивају, те паре нису биле наивне, али тада, на почетку реформе која се спроводила некако више

усменим путем, без ијединог налога, без потписа, трагова, фантомски – нико још није знао куда ветар дува.

Нашле су се у групи за доучавање, „усавршавање“, како је то још лепше рећи, извесне Тројчица и Гицка, стара гарда. За Гицку је било јасно зашто су јој овако тепали, а Тројчица је једно време била Двојчица („Сада ћу ти дати једну двојчицу, па да се опаметиш!“). Када се на Београдском хиподрому појави кобила Тројчица, лепа, поуздан касач, Двојчицу намах преименоваше.

Њих две су већ биле прошле курс анализе, вазда популарне, *Хасанаћинице,* где су успешно одбраниле Хасан-агу пред импровизованим одељењским испитивањем и сада су са сјајем у очима чекале да почне час. Биле су у окршају, ерго, на путу за о(п)станак на послу. Знале су да то није окршај, не, никако, знале су да њиховом послу не прети ништа, али неки су, упркос томе, подобијали отказе, знале су како брзо спадају маске полазника, како се опуштају уз песму и игру и како су, свака за себе, биле глупе док овим нису разбиле себи предрасуде. Сада су своје слободно време распињале између доучавања, колегијалних дружења и волонтерског рада, што их је, признавале су, „испуњавало“ и што им је, сасвим сигурно, прибављало негде неке поене (увек су их прозивали и сви полазници су се морали потписивати).

– Овамо! Средње школе Чукарице! Свако од вас ће прићи катедри и узети по једно киндер-јаје. Отворићете га... Ево, овако! У њему је почетак народне песме коју ћете запевати ослушкујући притом шта певају ваше колеге. Формираћете радне групе у односу на то коју песму певате. Можете почети!

Како се поделити на групе, а не нарушити принцип једнакости? Како избећи сексизам или расизам? Песмом и игром!

А то нису знали у школском дворишту, где још није било водитеља за доучавање и где су дечаци добили лопту да се забаве док се у њиховим учионицама доучавају професори Чукарице.

– Не знам... Парна и непарна смена?

– По одељењима, увек смо по одељењима!

– Нема нас, будало, кад су побегли... Колико их је из првог три?

Био је међу њима неки еротоман(ијак), Симић:

– А на јебаче и нејебаче?

Не би успело, не би никада успело (ни сам Симић није поверовао да би успело) да се из гомиле

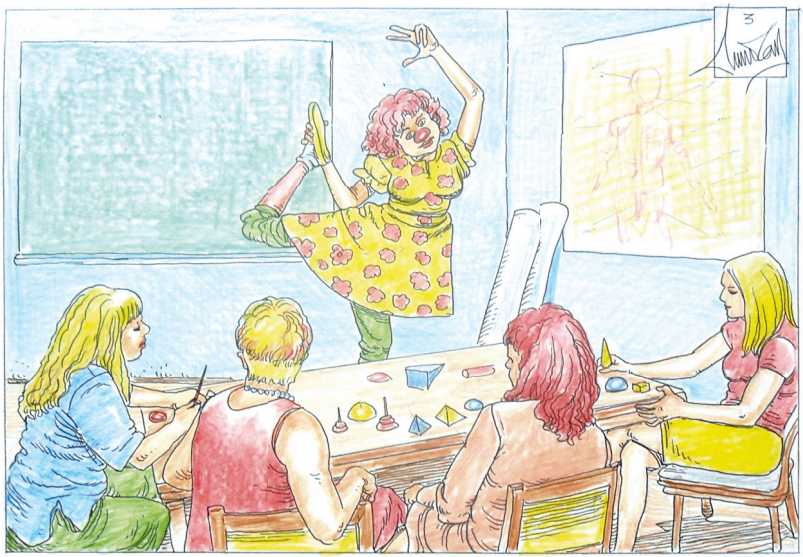

не издвоји једна крупна, незграпна прилика и упита равнодушним тоном:

– Где ће нејебачи?

– Тамо! – одмах прихвати Симић и показа на део терена насупрот себи. – Овде су јебачи.

Сви се збише уз Симића, сви су, као, били јебачи, али се Симић није дао преварити и одгурну њих четворицу међу нејебаче. Било је извесно да неће бити утакмице јер нејебачи, овако малобројни, неће издржати, па им Симић додаде још двојицу, неког Хопсија и малог Марка Видића...

– Шта је, ја сам јебач, ја сам више пута...

– Ја сам излазио са Миром Перишић! Ти си ми сведок, Ростропове!

Симић је хтео да им убаци Хопсија, који је словио за најбољег голмана генерације, да би утакмица бар мало потрајала. Био је висок метар и деведесет, а тежио педесетак килограма – застрашујућа појава, а жене нису луде, у ствари луде су, био је то добар голман, шта жене знају? (Хопси је било од Психо, само што Хопси није гледао филм, па је још увек мислио да је то добар надимак.) Двадесеторица против шесторице, сучељени на терену.

У учионици је, пет метара изнад Хопсијеве главе, малена, нервозна Тројчица отварала своје киндер-јаје. Њен страх се материјализовао. Песма коју није знала. „Јечам жела“. Не зна.

(Међу реформаторима се проширио занимљив начин закључивања: шта ће се од лета 1992, под санкцијама, певати, слушати? Народне песме, логично, изолација!)

– Јечам же-е-ла, де-вој-чица! – певао је неки професор физике, знала га је из виђења, нажалост, није

му знала име, сада јој се у мозгу јављало само Фирер, а то му је био глупи дечји надимак. Тројчица му ипак притрча, отварајући уста и шетајући за њим.

Доле, на терену, мала чета нејебача је решила да пружи отпор. Наједном су Хопси и Видић престали да се буне; они нису постали невидљиви, као било ко из масовног тима јебача. Сваки од нејебача је био лик за себе, јер их беше мало. У гомили... Нема ликова.

Распоредили су се. Руља и, њој насупрот, нејебачи.

У учиионици је започела игра музичких столица, да би се полазници опустили, зближили и превазишли статусне разлике (ако их је и било):

– Пустићу познату нумеру „Паткице" и, док она траје, трчаћете око овог низа столица. Кад музика престане, свако од вас седа на по једну. Наравно, један од вас ће остати без столице, њихов број ће у сваком кругу бити за један мањи од броја учесника игре...

– Одмах: мањи за мене! – прекиде је онај Фирер и иступи из колоне – знате, ја сам прост човек, ово не схватам, а треба и све да ми се поднесе написмено! Ја идем, имам посла! Нико не зна да ми објасни о чему је реч!

– Па управо то и радимо! – викала је водитељка групе – управо је у томе ствар! Треба да научите да се опустите, да осећате себе... Куда ћете? Следећа игра је „Преношење енергије"! Не можете...

Сува душа, тај Фирер, већ је био на ходнику.

Он и није био са Чукарице, већ из ове, матичне школе.

Одшетао је до зборнице. Узео је насумице један дневник, не осврћући се на празнину око себе. „Ја ћу

према старом правилнику, тако, то знам, тако умем“ и узнемири се кад виде колико оцена нема у неком првом четири. Шетајући по зборници, баци поглед на терен. Чудан неки фудбал, могло се видети да играју сви против једног или нешто тако, али шта га брига, на терену су, да видимо... Златановић...

Фирер отвори прозор.

– Златановићууу! Па ти немаш оцену, младићу, не долазиш на часове... Дођи мало овамо, горе! И ти, Симићу!

– А ја? Јел' морам и ја?

– Наравно, Вуковићу!

– Чекајте, професоре, дајте нам да завршимо!

Фирер је наслонио дневник првог четири на ивицу прозора и прозивао их онако монотоно несносно, а они су један по један напуштали терен.

– Јел'одмах?

– Одмах, момче!

Фирер је, не слутећи, селективно прозивао јебаче. Како нису спадали у пословично довитљиве типове, нејебачи су чешће долазили на часове и имали више оцена. Будалама бог помаже, или ко има среће у љубави... У животу не би требало да је има, не може неко да зграби све! Терен се сада чистио од јебача. Фортуна и Венера су две... Зна се шта!

Не ваља бити ни сувише паметан (попут јебача). Умна решења у свим ситуацијама – потире се. Постоје и сасвим глупе ситуације.

Тројчица паде при покушају да се домогне столице и осети талас панике који ће проћи већ с наредном игром, „Пренос енергије“, у којој ће се она више потрудити. Гицка је знала да је сваки покрет може

изневерити и својски је запела не да дође до столице него да не падне и правила се да се чуди томе како је Тројчица пала и како је то пала, и пала, и још дуго ће је о томе испитивати, уносећи немир у њено суво, професорско срце, све како би ова помислила да ће јој пад угрозити лајсенс.

– Хајде, Јешићу, шут!

– Да видимо шта знате о шестом Њутновом закону (то је бар лако!) – мрмљао је задовољни Фирер мрзовољном кружоку првог четири.

Кад једном не буде било хлеба, остаће нам игре. У том нелепом тренутку најбоље ће се снаћи они увежбани, обучени да шаљу своју енергију на даљину, који умеју да запевају и да потрче и, тешко је веровати, али изгледа да ће се са њима тада, на победничком плацу, наћи и – нејебачи.

Бранислава Совиљ

Магарећи кашаљ

Мој тата није био партизан јер је био шепав – није имао једну ногу. А да није био шепав, и ја бих ишао са другом децом на море. Он је имао једну ногу, као и ја, са чарапом и ципелом, а друга му је била дрвена, па је и шкрипела. А са дрвеном ногом није могао да буде ни официр, као чике које су пиле у кафани с мојим татом. Једном су и мени дали да попијем ракију, па ми се вртело у глави и стално ми се смејало. Тако се смејала и комшиница кад је спавала с мојим татом. Питао сам маму зашто комшиница нема јорган да се покрије већ је покрива мој тата. Онда је мама плакала и свађала се с њим. А кад су се они свађали, мама нас је водила код тетке. Она је имала бркове, а теча није. Он је био млађи од ње, па му бркови још нису нарасли. Мислио сам да она има бркове зато што је била партизан, а да је имала браду, била би четник.

Мама је стално плакала. Нисам знао зашто плаче јер је код тетке нико није тукао, а било је увек колача и пекмеза од шљива. Ја сам једном нашао у колачу длаку за коју сам мислио да је од њених бркова, јер је гребала као кад ме тетка љуби. После сам код ње јео само пекмез од шљива. Теча није плакао, као моја мама,

кад га је тетка шамарала, већ је само ћутао и ишао иза клозета да пије ракију. Тата је рекао да му тако и треба кад је шмокљан и кад се оженио матором уседелицом.

Мама није смела да ошамари тату јер је он био јачи од ње, а тетка је била јача од тече, а имала је и бркове. Она му је и сломила наочаре с дебелим стаклом, па их је залепио фластером. Морао је да носи наочаре јер је шио на машини.

Једном ме је тетка водила у циркус и тамо сам видео мајмуна који је имао црвено дупе и стално се чешао. Рекла ми је да су људи постали од мајмуна, а ја сам после видео у огледалу да моје дупе није црвено, па сам мислио да је то био неки други мајмун.

И ја сам се једном јако чешао јер сам имао вашке у коси. Тата ме је водио код брице да ме ошиша на

нулу, што ме је много чупало, а он се смејао јер је пио ракију с брицом.

Кад смо се враћали кући, држао сам тату за руку, јер се много гегао. Знао сам да то није од дрвене ноге већ од ракије.

У центру је било много људи и један чика је нешто викао с гвозденог балкона. Мој тата му је опсовао матер и рекао да не слушам тог прдавца јер ћу се усрати. Нисам знао како ћу се усрати од тог чике, знао сам да сам се једном усрао од млека у праху. Бојао сам се што тата псује тог чику, јер су га једном, кад је у кафани рекао да јебе власт као и комшиницу, одвели у затвор, па је мама опет плакала, а ја сам му однео цигаре. Тада је тата био ошишан на нулу, као ја.

После су дошле неке чике у кожним мантилима и однели нам канту масти коју је тата сакрио иза ормана. Онда нисам могао да једем хлеба и масти.

Нисам ништа разумео шта је тај чика говорио, јер је крештао као сова. Знао сам да сова може да донесе смрт.

Једном сам видео сову на кући нашег комшије и он је умро. Стално је кашљао и био је жут као жути шећер. У сандуку поред мртвог комшије било је много јабука, које се нису смеле јести, и цвећа, а гореле су и жуте свеће. Кад неко умре све је жуто, а мени је било мука. Једна баба ме је истерала напоље, јер мртваци нису за децу. А после ме је звала до носим крст, који је био јако тежак, а не њему је био и пешкир. Знао сам да ћу добити пешкир, па ћу га дати мами да не мора да стоји читаву ноћ пред продавницом да би на тачкице купила пешкир, као кад је куповала плаву шерпу у којој је кувала пекмез. На сахрани је био и попа.

2.

Код серођа, кад умру, не долази попа, рекао је тата, јер су они некрштени. Серођа је био и онај чика са балкона што је крештао као сова, а њему су пионири дали цвеће. Он није добио ни јабуке као комшија.

Нисам био пионир зато што нисам ишао у школу, шишали су ме на нулу, а мој тата је био у затвору.

Ту ноћ сам сањао како ме мртви жути комшија нуди јабукама и како ме велика сова у кљуну носи над морем. Кад ме је испустила у слану воду, од страха сам се пробудио. Био сам мокар. Опет сам се упишкио у кревет. Сутрадан је мама сушила сламарицу на тарабби да сви виде, а мене да буде срамота. Више ми није било жао што нисам ишао на море с другом болесном децом, јер сам већ видео море кад сам сањао мртвог комшију и сову, а и било би ме срамота да се упишким на мору.

Тата је радио с другим чикама и тетама који нису имали ногу, као ни он, а неки нису имали руку или очи. У ствари, неки су имали очи али нису видели. Један чика је био и без носа. Мој тата је говорио да њега неће нико вући за нос. Они су топили парафин, мотали вуницу и штрикали црвене џемпере. Имали су и радио. Тата је једини смео да укључи и искључи радио. Сви смо слушали руске и наше песме, а он је ноћу слушао и оне који само говоре. Да би боље чуо, укључио је и жицу за сушење веша, па је мама онда морала да суши веш на тавану.

Једном сам гурнуо прст у мотор, па ми је ишла крв. Један чика без руке се онесвестио кад је видео крв. Он се грчио на поду и нешто је викао. Нисам

се онесвестио ни плакао. Мама ме није грдила као онда кад сам сломио ногу, већ је умесила крофне за све чике и тете. Одвели су ме код лекара, а кад сам се вратио, више није било крофни, па ми је мама дала хлеба и шећера.

Једном је требало да једемо банане, али нисмо. Добили смо две банане, које сам тада први пут видео. То је неко воће које не расте код нас као крушке и дудови. Сваког дана су долазила деца из улице да виде банане. Тако су и иструлиле, а ми их нисмо јели. Тата их је дао свињама. Тако су наше свиње једине у улици, осим мекиња и кукуруза, јеле и банане. Тата је рекао да ће чварци мирисати на банане. Мени није било жао јер нас је било троје деце, па их нисмо могли ни поделити.

После сам мислио, да сам јео банане можда би постао мајмун са црвеним дупетом.

Кад сам имао магарећи кашаљ, тата је донео од гробара магареће млеко да оздравим. Нисам хтео да пијем јер сам се плашио да ћу добити магареће уши, па су ми држали нос и сипали у уста. Плакао сам и мислио како би било добро да немам нос као онај чика.

То ми је било чудно, јер кад сам имао овчије богиње, нисам пио овчије млеко.

Онда ме је један официр возио у авиону јер се од тога оздрави од магарећег кашља. Он је имао падобран, а ја нисам, али нисам се плашио јер сам знао да летим. Једном сам, да се не бих усрао, због млека у праху, трчао кући, па сам прескакао цигле у нашој улици. Скакао сам све даље и даље, тако да сам летео. То нисам рекао ником, јер ми не би веровали.

Када сам сутрадан поново пробао да летим, пао сам, па сам огулио колена и поново сломио ногу. Плакао сам, а мама ми је рекла да сам магарац. Можда сам због тога добио магарећи кашаљ. Сада сам и ја био шепав као тата, само моја нога није била дрвена већ од гипса.

Драган Буновић

На крилима ветра

Данас сам полетео. Знам, нећете ми веровати, али то ми није важно... Раширио сам руке, пустио мисли да одморе, и решио да на крилима ветра обиђем један круг. Да ми је неко пре месец дана рекао да ћу летети, само бих се насмејао. Па зар ја који се плашим висине да летим? Ма, нема шансе! Сада сам далеко од затворених фабрика, напуштених села, загађених река, прљавих улица... Тако ми прија што нема буке аутомобила старих преко 20 година, нема људи који просе на улицама, нема уплакане деце... Коначно сам нашао мирно место. Као по неком правилу, све што је лепо кратко траје, па тако и ово моје уживање у тишини. Неочекивано осетих ударац у леђа и огроман бол који ме натера да снажно вриснем:

– Јааао!

Да се разумемо, нисам некакав слабић, редовно вежбам, пијем протеине, знам све филмове у којима је Чак Норис главни лик, а једном сам чак и живо јаје појео за доручак. Значи, имао сам потенцијала да се макар суздржим и не покажем свој бол, али особа која је налетела на мене била је знатно крупнија и ударац се десио изненада, с леђа. Окренуо сам се и угледао дебелог човека средњих година у свечаном оделу,

чији је поглед јасно стављао до знања да је много љут. Одмах сам схватио да није тренутак да се смејем његовом огромном стомаку и да је најбоље да се не чудим зашто му је кошуља умазана сладоледом. Зато сам му се најљубазније обратио речима:

– Господине, мислим да летите у погрешном смеру. Мени заиста не сметате, али знате какав је овај закон, нема више...

– Ти ћеш да ми причаш о закону? – прекиде ме он. – Буди срећан што журим на пословни састанак, иначе бих те ја упознао са законом! Боље би ти било да пазиш куда летиш. Питам се само, ко је теби дао дозволу за летење?

– Дозволу за летење? Зар ово није слободна земља и, колико знам, небо није затворено или можда грешим? – зачуђено га упитах.

– Е па, синак, слабо знаш, а грешиш у свакој реченици. Небо није затворено, али мора да постоји неки ред. Па не можемо ти и ја летети на истој висини и још у исто време. Ово је уређено друштво, да си више читао књиге, вероватно би то знао.

– У праву сте, нисам читао штампу ових дана. Био сам заузет писањем песама, па нисам стигао да чујем новости. Можете ли да ми кажете јесмо ли коначно сазнали датум уласка у Европу. Хтео бих да видим њихово небо и сазнам по чему је толико боље од овог нашег када само о њему сањамо.

– Остави се, синко, поезије и осталих будалаштина, јер од тога се не живи. Време је да почнеш да се спремаш за Европу. Ех, како лепо звучи та реч – Европа. Сећам се, деда ми је једном причао о тој Европи и тада је рекао да ћу је упознати када дође

време за то. Данас сам, после толико година, дочекао да чујем датум када ћу је упознати. Јавили су да ће кроз пет година саопштити да је наша вољена Европа спремна да нам за десет година пружи руку подршке и крене ка нама. Онда је само питање тренутка када ће нас наћи на карти и примити у свој нежни загрљај. Већ чујем њене кораке, видим насмејана лица деце, раднике на улицама како славе...

Могао сам слушати још дуго овог човека како прича са усхићењем своју причу, али оно што сам угледао натерало ме је да га прекинем. Ротационо светло, звук сирене и покварени мотор указивали су на патролу полиције.

– Господине, господине! Жао ми је што вас прекидам, заиста вам је лепа прича, али ја чујем кораке. На моји велику жалост, ово су кораци наше полиције и, пошто немам дозволу за летење, најбоље је да се спустим неколико километара ниже. Због и свако добро – завршио сам разговор.

– Због, дечаче, и видимо се једног дана на неком другом небу! – узвратио ми је поздравом.

Како је чудан овај човек био! Упознао сам разне људе, али он је био од оних што чврсто верују у своје речи. Не могу рећи да сам му поверовао, али морам признати да никад нећу заборавити његов осмех док је говорио о тој Европи. Зашто ли се смејао? Мислим да то скоро нећу сазнати, јер сада летим на знатно нижој висини од њега. Овде видим много људи и свако од њих користи различиту технику летења. Једна девојка је с таквом лакоћом освојала небо да сам био задивљен. Дуга плава коса и груди величине рукометне лопте били су довољан разлог да се приближим.

– Ћао, хтео бих да те упитам за савет. Први пут летим па ме занима ако ми можеш открити тајну успешног лета. Видим да си прилично искусна – започео сам комуникацију.

– Ха, ха, па у праву си, јесам искусна. Што се тиче летења, најважније ти је да удахнеш ваздух пуним плућима – одговори она.

– Видим, ти си баш удахнула! – добацих јој и пружих руку у знак поздрава.

– Е, јеси блесав... Видим да си добар па ћу ти открити нешто. Ја заправо и не летим већ се тренутно налазим на рукама свог дечка, који ме је подигао и рекао да је потребно да се само опустим и машем. То

је исто као кад учиш да пливаш, само што за разлику од пливања, није свако у могућности да проба ово.

– Твој дечко мора да је много крупан човек, чим је успео да те подигне на ову висину? – упитах је.

– Заправо, није уопште висок, чак би се могло рећи да је нижег раста. Мени то не смета, јер ми је битно да с њим могу да будем увек на врху. Док сам била код родитеља, живот ми је био везан за послове на њиви. Данас, кад прелетим изнад села, знам да сам успела кад видим девојке које се још увек муче. Имаш ли ти девојку? – упита ме особа која ме страшно подсећала на певачице са ТВ екрана.

– Веруј ми да ни сам не знам имам ли девојку, једног дана се посвађамо, па се помиримо, а за пет дана смо нека врста другова... Сада смо нешто између пријатељства и љубави – покушао сам да објасним нешто што ни сам нисам добро схватао.

– Хоћеш рећи да сте у некој комбинацији? Е, баш си стидљив, дечаче, штета, а баш смо се могли љубити у ваздуху да си мало смелији.

– Нисам стидљив, само не причам странцима баш све. Морам да идем, драго ми је што сам те упознао – брзо сам прекинуо ову тему.

– Желим ти срећан лет. Реци ми само како се правилно каже Борча или Овча? Скоро сам дошла у Београд па не знам, а нисам добро чула другарицу кад је рекла где ће ме чекати.

Нисам ништа одговорио, само сам наставио даље. Не знам зашто јој нисам помогао, али то је било јаче од мене. Можда зато што више волим црнке; или можда зато што имам љубоморну девојку; или сам заправо желео да сама нешто научи. Ова девојка је

била за прса испред свих, тако да јој мало труда неће шкодити.

Настављам свој лет. Сада сам се спустио толико ниско да сам јасно могао распознати људе на ливади. Зној на њиховим лицима осликавао је сву тешкоћу посла као што је брање малина. Сунце је упекло јако због чега сам предах пронашао у крошњи једног дрвета. Наслоњен на дебелу грану у стилу неког надзорника посматрао сам људе како раде. На тренутак ми се учинило да сам видео човека испред себе, али он је убрзо нестао. После неког времена опет сам га видео у ваздуху и овог пута је држао пушку, што је аутоматски био знак да подигнем руке у ваздух. Само неколико секунди, и човек је опет нестао. Већ сам помислио да ми се привиђа када сам зачуо глас као из бурета:

– Коначно сам те уловио, а јурим те већ недељу дана, штеточино! Ноћима не спавам због тебе и сада си ми дошао право на шаке. Једва чекам да ми кажеш како ти се свиђа укус олова.

Сагнуо сам мало главу и видео сељака (човека са села) како скаче на трамболини и држи пушку уперену у мене. Носио је исцепане панталоне, био је без мајице, а на глави му се налазила шајкача. Доле на земљи, поред трамболине, била је празна чутурица за ракију, пола погаче и три кришке сира. Покушао сам да смирим незнанца на чијем поседу сам се нашао.

– Предајем се! Молим вас немојте пуцати – рекао сам.

– Сада се предајеш, јуначе, а прошле недеље брстиш мој малињак. Није нам доста ове несреће и невремена које нас задеси, већ си нам само ти недо-

стајао да се смејеш нашим мукама. Сместа силази са моје шљиве!

– Ја, овај извините... Стварно не знам о чему причате. Ја сам само хтео мало да се одморим.

– Да се одмориш баш на мојој шљиви? Гледао сам како кружиш и чекао да се спустиш мало ниже, да будеш лепо на нишану. Сада ће твој дебели стомак, који је препун мојих малина, добити нешто што неће моћи лако да свари.

После ове реченице пао ми је мрак на очи. Мени можете рећи шта год хоћете, звати ме свакаквим именима, смејати се мојим реченицама, шутирати ме у задњицу, али помињање мог стомака... Ej бре, и то од стране маторог човека који у пијаном стању не разликује шљиву од крушке, то не долази у обзир! Мој стомак је само мој и не дозвољавам било какву шалу на рачун тога. Одлучио сам да скочим доле и голим рукама кренем на наоружаног човека. Стао сам на грану, заврнуо рукаве и... Изненада сам пао! Тако сам јако треснуо да ми је одзвањало у глави. Да ли је метак био бржи? Да ли ме је савладо немоћни пијанац? Нисам нашао трагове крви док сам рукама прелазио по телу. Кроз маглу се назирао лик моје девојке, која је држала варјачу у руци. Без поздрава ми се обратила речима:

– Ту си, швалерчино! Па мислио си мене да пређеш и да ми се након тога цео крај смеје. Срећа твоја што си био на дрвету па сам те само повукла за ногу. Видим, лепо си пао, ако, тако ти и треба, то си заслужио.

– Љубави, смири се што си таква? – био сам прилично зачуђен.

– Како те није срамота да ме уопште нешто питаш? Шта сам доживела да ми Жаклина (наша

комшинка, с којом моја девојка није била у најбољем односу) јавља да се мој дечко швалерише. Све сам видела: и кума политичара што си нашао; и сисату плавушу с којом намераваш да се ожениш; и сада се на моје очи с њеним оцем ценкаш око имања. Па добро, човече, како те није срамота?!

– Али душо... – покушао сам лепим речима да јој објасним.

– Немам више ништа с тобом. Сачувај те речи за неку другу коју ћеш моћи да вараш. Због ом заувек! – завршила је свој говор и, окренувши ми леђа, кренула низ пут .

Оставила ме је! Тако једноставно, без поздрава, бацила је све у воду и нестала. Хтео сам да будем јунак и покажем да ми није стало. Стиснуо сам зубе и подсетио се да сам, пре свега, мушкарац и да, по тој логици, треба да будем јак. Нисам дуго издржао и викнуо сам:

– Извини, извини, извини...

Она се није окренула и полако је нестала у даљини. Пришао ми је само онај матори сељак и подругљиво рекао:

– Ово више боли од мог метка!

Да ли да вам кажем да сам је волео највише на свету, да је све био само неспоразум и да ово нису делови нечијег сна? Знам, нећете ми веровати, али то ми више није важно...

Драган Пајовић

Вечито неподобан

Љубомир Богдановић је човек без сталног запослења, без средстава за живот и, наравно, без живаца. Иако релативно млад, на прагу четврте деценије, у пуној физичкој снази, на њему су видљиве последице живота у Тунгузији. То што је машински факултет завршио веома успешно и брзо и што је магистрирао, није његов највећи грех. Али потреба да „мисли својом главом", неопростива је грешка. Није схватио да у то време и у тој земљи неупоредиво боље пролазе необразовани послушници.

Прилично је висок, прав као бор и бледуњав, с крупним, округлим, зеленим, мачјим очима, које блеште од радозналости и срџбе. Поглед му је оштар, бескомпромисан, али понекад замишљен, залута негде. При сваком покрету, на челу и поред очију појављује се безброј ситних, изломљених, неправилно распоређених бора. Разговара стиснутих усана; готово никад се не смеје пуним устима, тако да је немогуће утврдити бројно стање његових зуба. Косу, која је колико јуче била црна као угарак и густа, природа (или друштво?) окречила је и разредила. Покрети рукама, а нарочито прстима, изузетно су оштри и нервозни, а пре свега непотребни и махинални. По гардероби,

која на њему свакодневно виси као на офингеру, види се да је човек на ивици егзистенције. Горњи део тела, са увученим, скоро равним грудима и не претерано широким раменима, прекрива стари, растегнути џемпер. Око ногу се окреће излизане фармерке, док су дугачка уска стопала смештена у похабане ципеле којима се не може одредити фабричка боја.

Док прича, труди се да сачува присебност, што му, у многим случајевима, не полази за руком. Већ при површном посматрању види се да је то човек чији су идеали срушени, да је дубоко разочаран у људе. Само по лепом изражавању и занимљивом причању може се закључити да је образован, начитан човек. И даље је заљубљен у књиге („што се више разочаравам у људе, све више се заљубљујем у књиге“).

Живи у Прчетићима, граду о чијем се необичном имену ништа поуздано не зна. Зна се да има дугу историју и да су дубоко у земљи пронађене рушевине старих, масивних зидина, које сада не привлаче ни истраживаче ни туристе. Експресни и незаустављиви послератни напредак (као и чињеница да је из овог краја изашло доста хероја народноослободилачког рата и револуције и да су, по добро смишљеном плану, готово сви постали истакнути републички и савезни функционери с циљем да „развију“ свој завичај) наметнуо је Прчетићима брзи развој индустрије.

Није чудно само име града. И околна села, чији становници хране вредну радничку класу Прчетића, имају необичне називе: Бубац, Висиоц, Главичице – Велике и Мале, Дај Баба, Дојкинци, Дупљани, Заглавак, Заскок – Горњи и Доњи, Јајце, Јахалиште,

Љубавни забран, Неваде, Падалиште, Прчањ, Туцарево, Чукојевац и ко би их све набројао.

Становници Прчетића су индустријализовани сељаци, чврсто оријентисани да се што пре скуће. И да направе већу кућу од комшијске. Какво је то такмичење, најбоље илуструју примери немалог броја Прчетићана, који по неколико пута дижу кров да би дозидали пар редова цигле, како би њихова кућа била виша од суседних. Следећи циљ им је да постану „праве газде", то јест да имају више подстанара од својих такмаца, често постајући мањина у својим, на брзину стеченим, домовима. Затим следи куповина телевизора. И овде телевизор представља неопходно средство за информисање и култивизирање народа. Управо овај медиј диктира све: понашање на улици, у кући, школи и предузећу, промовише нове хероје и ствара модеран систем вредности. Уз телевизор почиње и завршава се културни живот становника Прчетића. Позориште не постоји, биоскопи зврје потпуно празни, а Народна библиотека већ четврт века има свој камен темељац – даље се није макло. Ова установа, с традицијом дугом преко 150 година, годишње набавља десетак књига и свој књижни фонд смешта у изнајмљене просторије Дома самоуправљача. Иначе, овај дом је централна зграда у граду. У њој су смештени, осим библиотеке, и галерија, историјски архив и Народни музеј. Отприлике, како је нестало самоуправљача, тако су и културне установе смештене у Дому изгубиле своје посетиоце. Сви се убрзано селе у народне кухиње. Због овога надлежни другови (сада већ господа) Прчетића имају јединствен став: овај народ не интересују културна збивања, за њих

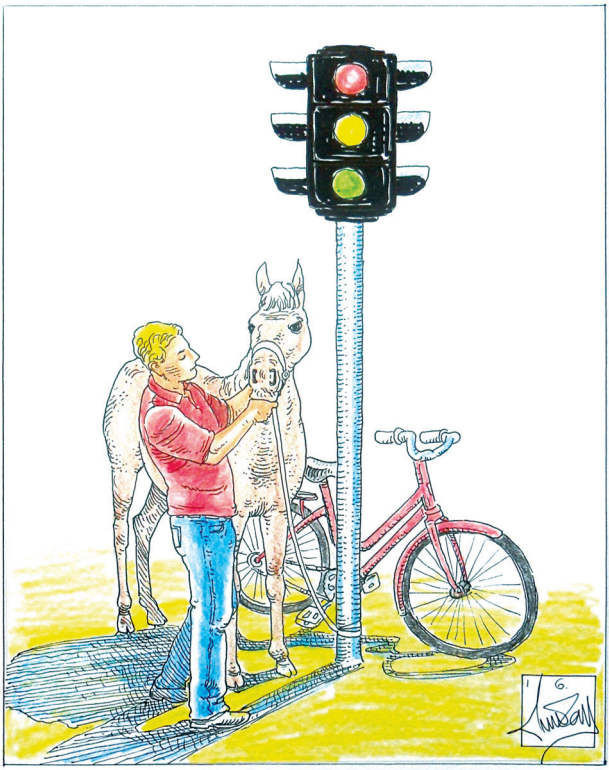

није култура; њихова култура лежи у стомаку. Овако оштроуман став добио је недвосмислену потврду: у Прчетићима је највеће интересовање изазвало отварање приватних банака, покретних, уличних, трговачких тезги, кафана с „добром клопом“ и појава дилера разних профила.

Ипак, Прчетићи су најпознатији по својим саобраћајницама. Изузетно пространи и раван град има улице као стара турска касаба. Све су криве, уске и секу се под свим угловима, изузев оног који је препоручљив – правог. Сви пружни прелази су украшени новим крајпуташима, са свежим цвећем и свећама, које непрекидно горе. Паркинзи су реткост, а семафори сувенири. Не може се рећи да у Прчетићима нема семафора. Има их, али од када су постављени, не раде. Довитљиви грађани и још сналажљивији сељаци из околине нашли су им праву намену: стубови семафора су у почетку служили за припињање коња, а сада су најсигурнији за везивање бицикала. Како је регулисан саобраћај, најбоље илуструју речи неких локалних лицемера, који тврде да је више Прчетићана изгубило живот у саобраћајним несрећама него у задњем великом рату и на Голом отоку (мада су у обе катастрофе узели запаженог учешћа).

Град има богату спортску и музичку традицију. Некада је то био град кошарке. Али, како је све склоно променама, тако су и Прчетићи постали град фудбала, који редовно посећују Миљанић и остали фудбалски пророци и месије. Народ се из навике, досаде, или знатижеље највише окупља на спортским теренима. Можда је и то један од разлога што су најгламурознији митинзи подршке политици партије и људи

– који нас тако успешно воде и кроз рат, и мир, и кроз санкције, и друге изолације – у Прчетићима држани управо на спортским теренима.

Понос Прчетића јесу народна музика и њени извођачи, који су пореклом из овог краја и представљају праве идоле младих и оних мало старијих. Тако у све музичке енциклопедије улазе имена: Радаила Брзаковића Фанђа, Миленије Софронијевић – Мице Трофртаљке, Јелисавете Каракушевић – Лепе Секе, Радомира Ђорђевића Супе, Славујке Матовић – Славе Двоцевке и других. Сви они су пропевали у Прчетићима и радо се одазивају сваком позиву да дођу у завичај. Наравно, уз надокнаду адекватну њиховој монументалној појави.

Прчетићи су дали и неколико научника, писаца, сликара и других уметника, које мештани нити знају нити помињу. Када наврате у завичај, потпуно су незапажени. Можда је управо то разлог што ретко долазе у овај симпатични градић. Чак ни највећи прчетићки песник није удостојио своје земљаке да бар једном буде гост на традиционалној песничкој манифестацији „Прчетићка јесен“, која се одржава сваке године у Дому самоуправљача већ пет деценија. У Прчетићима је рођено и неколико значајних глумаца и редитеља, мада сваки Прчетићанин сматра да су најбољи глумци председник општине и његови помоћници, који бар једном седмично на локалној телевизији веома успешно одглуме жалост за бедним животом и ниским стандардом својих суграђана.

Нема сумње да је међу десетак великих предузећа, углавном металопрерађивачких, привредни понос Прчетића – „Тунгузијска установа за серви-

сирање мотора и регенерацију армијских делова“ (ТУСМРАД). Из самог назива види се да је то војно предузеће. Иако се по броју запослених не може наслутити, то је фирма од огромног значаја. Сан сваког Прчетићанина јесте да се он, или бар неко његов, запосли у овом предузећу. У граду постоји уверење да нема радника који није добио стан или кредит за изградњу стамбеног објекта, а потом су се низали кредити за увођење грејања, воде, струје, телефона, свежег планинског ваздуха (чак су они значајнији и способнији добили и стан и кредит). Плате су увек биле највеће у граду, а шта ко конкретно ради – то је војна тајна. Сви радници овог предузећа су, уколико нису родбина, бар комшије. Наиме, способна и предузимљива управа откупила је један леп и слабо насељен део Прчетића (који је назван Мандовска махала – не због садашњих становника, јер назив датира још од Турака) и ту изградила зграде, у које је населила огроман број својих радника, и велелепни фудбалски стадион на коме тренира и игра своје утакмице тим фабрике – ФК „Сервис“.

Љубо је имао среће да се запосли баш у овом, најуспешнијем предузећу у Прчетићима, које финансира државни буџет (што практично значи: „радио – не радио, свира ти радио“). Одмах по дипломирању вратио се у Прчетиће, у родитељски дом (не због носталгије, већ због економског „благостања“ у земљи) и предао документа у ТУСМРАД. Баш у то време био је расписан конкурс за пријем 15 дипломираних инжењера. На одговор се чекало непуна три месеца. Изгледа да је вест о пријему више обрадовала родитеље него њега. Показало се да им је „веза“ била права (у овакво предузеће се без „везе“ и не може ући).

Први улазак у фирму за Љуба ће остати незабораван. На улазу је доминирала огромна, лучно исечена лимена табла, на којој је великим латиничним словима писало „ТУНГУЗИЈСКА УСТАНОВА ЗА СЕРВИСИРАЊЕ МОТОРА И РЕГЕНЕРАЦИЈУ АРМИЈСКИХ ДЕЛОВА“ с несразмерно великом, руменом петокраком у средишту лука. Испод ње четири уредно обучена портира, који се споро и досадно шетају по пролазу. Испред управне зграде, на малом, импровизованом тргу, велики рекламни простор у облику једнакостраничног троугла, чија је једна страница паралелна управној згради, а друге две се спајају у стрелицу, чији је врх уперен ка капији. На левој страници овог троугла – велика слика већ давно преминулог, највећег сина народа и народности Тунгузије, Милана Милановића Пимпека, у партизанској униформи и пароле: „ДРУЖЕ ПИМПЕК, МИ ТИ СЕ КУНЕМО ДА СА ТВОГА ПУТА НЕ СКРЕНЕМО“, „И ПОСЛЕ ПИМПЕКА – ПИМПЕК“ и сигурно најупадљивија „ПИМПЕК – НАШ ПОНОС“. Преко целе десне странице месингана плоча у облику Тунгузије. Изнад плоче велики натпис: „ЖИВЕО ПИМПЕК“, а испод: „СВЕ НАС ЈЕ ПИМПЕК НАПРАВИО“. У позадини плоче велика црвена, картонска петокрака. На страници паралелној са управном зградом приказан је део производног програма ТУСМРАД-а, фотографије најбољег радника и најуспешнијег погона предузећа, слике радника добитника разних ордена и признања и, наравно, две пароле: „РАДИМО КАО ДА ЋЕ СТО ГОДИНА БИТИ МИР, А СПРЕМАМО СЕ КАО ДА ЋЕ СУТРА ПОЧЕТИ РАТ“, у врху странице, и „РАД

ЈЕ СТВОРИО ЧОВЕКА“, у њеном дну. У позадини свега стоји огромни, плав као небо, с крвавоцрвеном петокраком, амблем предузећа. Заиста импозантно.

На улазу у управну зграду још једно пријатно изненађење. У пространом холу постављена је велика макета ТУСМРАД-а, заштићена стаклом. На њој су лепо сложене зграде и други објекти, израђени од тврдог, лакираног дрвета, као и паркови и друге зелене површине, које имитира непажљиво обојени стиропор. Све то стоји у размери 1 : 500 и верно приказује ситуацију на терену. Око макете (са три стране) постављене су монтажне полице напуњене зупчаницима, вратилима, осовинама, навојним вретенима, кућиштима мотора, радилицама, точковима, мењачима и другим машинским елементима и склоповима који се овде регенеришу. Изнад свега тога, на једном зиду, приказан је најчувенији светски бравар и апсолутиста за стругом, где се налазио у ретким тренуцима одмора од државничких послова (иако бравар и револуционар, био је успешан и као стругар, што би се рекло „све му лежи“). На другом зиду великим словима од елоксираног алуминијума исписано је име предузећа, а на трећем, истим словима, парола „РАД, РАД И САМО РАД“.

Врло брзо Љубо је схватио да ту од рада постоји само парола. Амбициозан и жељан доказивања, уписао је последипломске студије. И – направио грешку. Никоме толика дрскост није одговарала: ни руководству, ни колегама, ни радницима. Нажалост, занесен науком, касно је то схватио. Многи су му потурали ногу. Саплетен, падао је и одмах устајао. Стресе прашину са себе и настави даље. У најтежој кризи, инфлацији

и међународној блокади успео је да магистрира. Када је бранио магистарски, тражио је слободан дан у предузећу. Дозволили су му да изађе на излазницу. Иста ситуација се поновила и када је преузимао диплому магистра техничких наука. Али управо тада је факултетску диплому примао и сестрић директорове секретарице. Како је непуну годину раније директоров син уписао исти факултет, велики „главоња" посла своју секретарицу на свечаност. Наравно, службеним аутом. Флаша вискија се подразумевала. Тако се у престоницу упутише Љубо (аутобусом и са излазницом у џепу) и секретарица (аутом и са налогом за службени пут). Када се вратио с дипломом, наградише га смањењем плате за 5%.

Тада Љубо направи другу, неопростиву грешку. Целу истину објави у једном дневном листу под нушићевским насловом „Драга децо, постаните тетке". Агилно и предузимљиво руководсто ТУСМРАД-а реаговало је брзо и одлучно: откупило је све примерке поменутих новина који су то јутро допремљени у Прчетиће. Уз помоћ четворо фабричких кола и групе оданих послушника посећене су све трафике у граду и спречене да неистинама из новина трују незаштићену радничку класу.

Други корак руководства био је још одлучнији. На колегијуму донеше одлуку да један такав незахвалник не може бити распоређен на рад у предузећу. Прогласише га технолошким вишком, отпустише с посла и – спасише фирму.

У том периоду, названом тунгузијска неминовна транзиција (ТНТ), све прчетићке фирме су приватизоване, односно подељене између два локална тајкуна

и – затворене. Опстало је само неколико јавних предузећа, недоступних за све који нису чланови Тунгузијске реформаторске странке. Љубо ни ту није имао никакве шансе да се запосли.

Врло брзо секретаричин сестрић заузе упражњено радно место инжењера у ТУСМРАД-у. Мангупи му изнад радног стола написаше паролу: ДРАГА ДЕЦО, ПОСТАНИТЕ ТЕТКЕ!

Светислав Љ. Марковић

Трг о Славија

Нисмо били ми,
та несретна генерација
Над којом се извршила,
велика посљедња рација
Нисмо били ми, те среће...

Помало је таквијех тргова
ка што бијеше Димитрија
Туцовићу Трже, звани
Славија. О Славија.

Гледе геостратегије, трг вам је тај на једноме од најбитнијех места у својему обитавању одвајкада био и бијо. Штоно би се рекло, на једној од најважнијих раскрсница сваколиких путева, утицаја и култура. Од истока му је утицала Толбухина Маршала. Нешто јужније, никако тужније, већ улица провизантијских ветрова и даха, спуштала се благо, мала и кратка, Светога Саве имена. На самоме крају те краткоће, не бијаше завршен храм истоимени. Ма није нам се дало да поживимо оно, знате оно: ноу храмс – ноу скулс, какви. Осмољетке смо морали отамбурати, па даље, ком обојци, ком опанци. И то по нашки, још од храмлије тога, па надаље. Све се то некако знало, само од себе, мада су нам и небо бојили у црвено. Са југоистока Булевар ЈНА. Дочим се, с брдовитога југа, од земље сељака, у трг уливала Делиградска, а са југозапада

Немањина имена. Чисто прозападна бијаше Тита Маршала. Као да је напињала неку космичку равнотежу, никад довољно ненатегнуту, на тргу и око њега, на северозападу је зјапила Митићева црна рупа. Опасна и вечнија од вечности профита. Мудролије севернњачке утехе стезаху кроз Бориса Кидрича. И ето. Ето, како и сами овај сувопар од набрајања улица, спознају нуди о чворишту правоме. Беху ту умрежена разноразна укрштања, уплетања, заплетања, расплетања. Гордисале су своје чворове ту многе интересне групе, мултиконфесионалне и мултиатеистичке корпорације, бригаде... и ко ће га знати којекаква белосветска папазјанија. Обавијена сивилом издувних гасова, лобирала је увек будне непријатеље, који спремни чекаху да нам отму и оно мало чега ни тада не имадосмо, а дан дањи још мање. Та, мозгу заморна и знању неухватљива чарлама-балканика би, отприлике, географско појашњење била. Елем, оно што је тај трг издвајало од свих осталих градских петљанција, од свих именованих и иних турбуленција и зајебанција, равнотежа и противтежа – историја његова би то. Дуга и, богу вала, крвава. Један од најбитнијех разлога његове историјске самобитности бијаше што је био значајан за историју главнога града, и то ону битну. Историјску.

Ми смо расли на Чубури: Кова, Риста, Млађа, Мића, Дебели Пана, Босанац, ја и остали. Тачније, на потезу од Неимара до Чубуре. И док су прави мангупи тек излазили из „Бруксових“ гиља, секли месо а ла „Мис Бамби“, или гулили неки метар дана у мардељу, попут Мошкета кечера, ми бесмо још увек шиљокурани. Није баш да смо се играли шуге и жмурке,

али и те како смо знали распалити клајбера, и то све у шеснаест. Јечао би чубурски парк од вике на дебелога што ђида, док је Риста, још из окиша палио такве стајкаре, да нам уши и дан-дањи од њих звече. Кова и ја смо били сиромашнији и од те сиротиње чубурске, па су нам остали давали вишкове стакленца, које би понекад ђорали за неког сјајног мермерца. Тако, кроз роше и окише, уловисмо дане када је ваљало проветрити и сопствене гиље до града, па постати део нечега. Или се уфурати у тролу. И док су фосили шлогирали пантљичаре, ми смо кибили да нам не улете рињовани, све до „града", где нас је чекало то „нешто". А главна шема у том и таквом, нама „нешто--граду" беше биоња. Колико ли је само нас ошинуло о ледину фурајући пуштену буву, да је цео целцати трг, баш по биоњи и добио име. Сасвим лаћа идеја, када се узме у обзир колико смо само пута пред њеним вратима жицали за кову или једноставно за уфур. Знао је баја у плавом мантилу и да нас пусти за било коју кинту, или, чешће, и без ње. Цео град је знао да ту долази гомила Руса, због оних Данкиња без бруса. Град је знао, али нема појма, да су оне после, у оним чубурским вечерима и ноћима, биле само наше. Искрено, град, у ствари, ништа није знао. Цело то срање у боји, та урбана прича без приче, текла нам је богу иза трегера, јер је баш у нашу офуцану биоњу улетело само осмо светско чудо. Журке су се фурале на Новаку, међу тим гудурама, клисуринама од солитера и зградетина. Ту је расла и делила дланове нова урбана герила, а ми смо остали нешто између. У неком међупростору дочекасмо то чудо, нашег, далеко важнијег Бруса. Званог Ли. Касније су сви шабани,

што су викендима пуштали оно своје „тутека“, „оће“ и „леле“, и они кевићи „јеботеее“, бумбарчићи, сви... својатали нашег кососког ортака, али ће се све историје сложити, да је први летећи маваши, први крик, први плес, бљеснуо баш у нашој биоњи. Ко не верује, нека га натрти Љуба Мољац. Онај прави, са Чубуре.

Слава је чудо. Нико од нас није веровао дебелом Пани док се клео како је ђанио многе градске фаце и ине подгузне муве (које ће се касније причешћивати у „Златном папагају“), како се штекују у задњем реду и гутају покрете, вриштање и остале фазоне нашег чубурског пајтоса. Не попи дандаре дебели, јер то и Млађа потврди, а кад он нешто каже... њему су, бре, и фаулови на баскету били озбиљни. Мајстор Ли поста свеопште добро и то нам је било у реду. Углавном, шибало се даље. Кова и ја одшљакасмо неколико блокова старијим шанерима, по превозима, па се заради и кинта за премијеру *Змајевог ўуша*, у биоњи „Београд“ (а то су већ биле Теразије). Неки су у шупљинама неимарских ограда, штековали кутије својих првих пљуга, лапали смо и госпође за канте, па бежали низ брдовите улице и у скровита двориштa. Пили прве двојке од риба, још понекад ишли на хасање сутлијаша у посластичарницу... а време?... Време, људи моји, уопште на Славији није пролазило. Све док... док најзад и наша мала кино-сала не одрука своју најстрашнију тајну. Не, није то био ни комшија Дракула, нити ТВ лептирица и њен брашњави ортак Сава, а ни Спилбергове *Раље* (јеботе, ала смо се сви одсекли на ону сцену са ајкулином главуџом). Ништа од тих хорора, тринаестица, петака, магли и џица-бица не најежи и неразвришта нам животе.

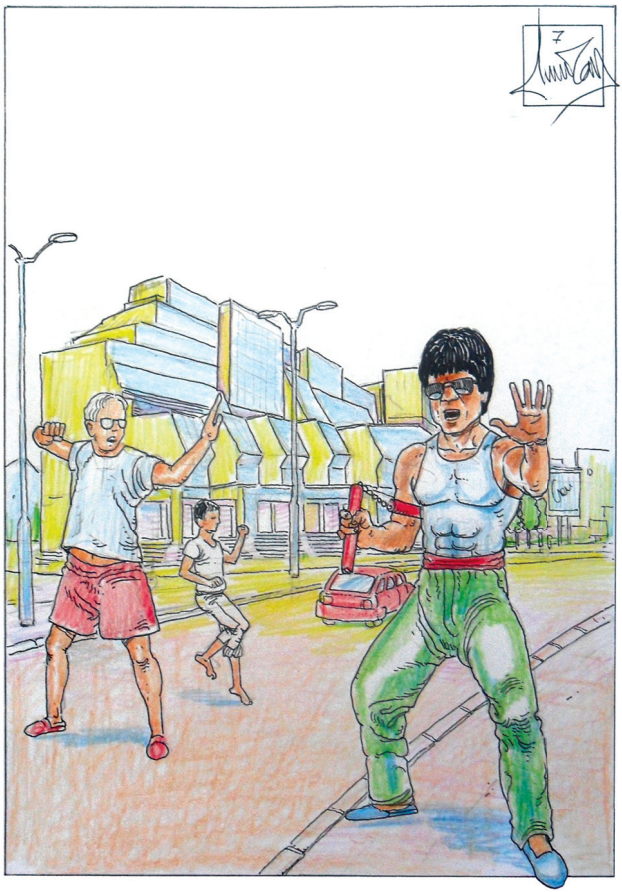

Укопаше нас сасвим друге фурке и ужаси. Из нашег платна изађоше неке сасвим другачије крвопије, и то домаће сорте. Ипак, кренимо редом.

Први сам ја почео да читам. Јебало ме читање. Док су они моји палили ватре у „Цепелину“, скакали у шорке по текмама, заказивали ферке на „Крсту“, потом пили јутарње шамаре од Ани Четири Пиштоља, уфуравали у приче паковања сошки и паљења прекo, да би и тамо посисали мардеље Запада, ја сам се закафанчио млад. Пио сам и пијо све течније речи младога Мрачислава Сатаре, Бладимера Шиштала и њихових посткомуњарских манифеста. Њушао и слушао сам тираде у „Коларцу“, шапате у „Зони“, аплаудирао Јесењину у „Централу“ и сам шкрабајући стихове по шпер-зидовима истог, на шта се ни Драгичине боросане нису љутиле. Е, онда се све заувек закувало. И то с временом и временима. Именим и безименим. Прво је Капетан Добривоје, звани Добрица, лично исфурао из нашег платна. Лађаре је искорачио и сишао прво у редове, а потом и пред благајну наших живота. Помазио би нас и почешкао по куждравим главицама, али стварно ’нако другарски, без дерпе фора, јер тога у његовом комунизму није било. Потом би сео у публику, међу шљакере, шлосере, шанере, шабане и нас, шиљокуране, да би својим челичноплавим погледом ђанио „Филмске новости“ у којима је још увек пловила чувена бела лађа „Тетреб“. Или се то њему и нама, ш-овима, само чинило. Мислим, на коју фору то иштекати из главе, кад је та лађа фурала свуда и свакако. Највише по сувом. Чекајући нове пројекције, и даље смо стајали у зенкуцудачију. Вежбали блокаде, вриштали све до

Чубуре, скачући летеће мавашије. У паузама шмекујући по коју мрак сову, када је и на нашем тргу нешто страшно зафутало. Ништа нам преостало није него да запалимо у снове наше биоње, и баш ту паде бријање без језика. Онако мучки, усред мрака. Још нам се нису ни охладиле екскурзије путевима АВНОЈ-а, дочеци штафета и комета, кад се цео трг претвори у велики смрдљиви казан. Какве су само то биле вудугеџо навлаке? Ко је ту све кога натицао? Пијан, луд, збуњен, слуђен, распомамљен, и онда – расплет. И то какав? Унутра, у биоскоп, ушли смо као деца, а када је баја у плавом мантилу отворио двокрилна врата, исфурасмо напоље као деде. Прави правцати фосили. Људи, јеботе, неко нам је ладно мазнуо људско доба. И то на кварно, брате. Постасмо генерација која је одшљакала своје приче без зрелости. Ej, никад се ни уљудили нисмо. Оно као, камење и коцке мудрости, шарм проседих, криза средњака, балављење за клинкама, ништа. Деде, деде. Џаба смо кречили. И не само то. Него нам је неко мазнуо и језик. Звуке наших улица. Слушали смо и нисмо могли да верујемо. То су сад биле неке сасвим друге приче. Речи. Ша је, бре, ово? Који је бре ово на нашем тргу? Је ли то уопште он? А онда нам нестаде и „бре“.

Утом видесмо познату ћубицу и сунце нас огреја. То је наш Кепи Добривоје, звани Добрица, пања од човека. Шишку бајо, намрштен профура поред нас и оде у кафану „Слобода“. Сетих се тад како сам прочитао да ју је Мрачислав, у оној својој пијаној зајебанцији, са словима и пасусима, назвао „Вучји трлог“. Као, прво је ту почео да долази неки Вук Вучић Перишић Тома. Човек за ново доба и старе форе. Ми смо

мислили да још фурамо свој фазон, у коме смо, по чубурећи, ту кафану звали „Кумова слама“. Прокљували смо да се у њој окупљају и остали политичари. Због свог ретроимена, била је идеална за по-зицију, опо-зицију, поли-зицију и сваку другу гузи-цију. Сви је ти дођоши и прођоши, нису могли оманути никако. Са штајге, само право. Значи, ни лево, ни десно (што је исто био квалитет у та зајебана времена), већ само вози. Узбрдо и свако са својим нарамком сена, сламе, сена, сламе... зоб, зоб. Ма лудило, брате. Чак и поред те праволинијске једноставности хода и мишљења било је клошара који би залутали, па се и дан-данас могу срести како лутају по буџацима главног града, тражећи место и кафану за састанке и странке. То је онај део приче о слами, а онај први, жешћи део имена још је већи хаос. Био је толико тупаво разумљив и логичан, да су га капирали и они индијанци који слушају само народњаке, *btw,* сви су их слушали. Значи, брате, на тргу и у кафани „Слобода“,сви политичари су били и остали кумови. Било званични, или они други. Они што им никад не горе кесе. Неки Босанац, Гнојислав Чирељ, био је кум са свима. И спреда и отпозади. Можда није са Капетаном? Али то уопште није сметало да га овај лепо дочека, преповије, почешља, очисти красте и обрише њоњу. Да му дâ хаса, и њему и куму Вуку Вучићу Перишићу Томи. И кумама. Сви посташе и писци, јер су знали и ћирилицу и латиницу. Све је он њига патронски турио пода свој шињел књижевнички. Редакције, промоције, лажни тиражи, лова од дијаспоре и топло око срца. Да се згрејају озебли у великом граду и времену. Дао им је и по једну шљиву, јер се за две још увек стрељало.

Ма, рекох да су времена још увек натегнута и зајебана. Било је ту још Добривојевих кумчића. Рецимо, на супротној страни биртије седели су Цобе и Цока и тихо певушили: „У Стамболу на Босфору...“

Само Радоја нигде није било. Јебеш ти кафану без Радоја. Мора да га је стока оверила у времену читуља.

Ред песме, ред говора, па хас-мас, десет с луком, тур с празилуком, бели бубрези, уметнице и ко зна докле би они тако сеирлили, да Цобе не ухвати кума за рукав па трк напоље, све уз песму: „Е мој куме, не уздај се у ме, ено шкрипе гуме...“, а куд ћи двојица, ту трк и остали. Ку(р)мећа посла!

Ваљало је зузети што боље бусије, с обзиром на то да се с Булевара ЈНА управио стуштио Цобикин син, Жарко, у свом белом поршеу. Двеста на сат, турбо-дизел, шкрипа гума, марлборо, скиви и нова герила цупика. Врх, брате. И док је мали враголанко тестерио вратоломије на два точка, око бисте на наш Димитрије Чукацијевски, Цобе је извијао врат да види није ли несташко ставио покрај себе и партизанку Мару. Камарила то скапира као знак, па се зачу громогласан аплауз. Ау, јеботе, што кљунови тапшу, само кад ’оће! Када виде да је мали неваљалко позади поређао гајбице с воћем, то богме Цобици нафура још једну историјску бору на цуфа. Шта ако се проспу? Оклизнуће се неко. Ау, јебем ти и власт, и бриге, и живот. Историјском срећом, па и њега или га, мудри Кепи умири. Тиме је избегнута још једна велика трагедија. Који је само алхемичар, мистик, мудрац, академик, тај Добривоје, Добрица, добри, вечни, мумифицирани. Државник. У свом пигмалионском надахнућу скалеми он, ’нако, државно кћишки, да се

сруши Нолитова књижара на другој, духовној страни трга. Мили бого шарениша и радости. Трг доби сасвим нову димензију. Сад је преко пута Митићеве црне рупе зјапила још једна рупа. Све се посложи и уравнотежи, ма космички. Какав и јин и јанг? Какво добро, какво зло? Каква филозофија и бакрачи, опијум за бело. То је сад баки, рупа по рупа, опрем те глупа, што би реко видовити Милимоје, трћећи масну Клептопатру, док му је урокљиви Сисоје пушио.

Ми чубурци-увенкурци, још не бејасмо крепали. Можда смо помало кевтали, мало шиштали и сасвим некако блесаво оћоравили. Онако, интерлокално. Сво то срање смо видели, али један другог више никада. Једноставно, уочавали смо ту развалину и рупетину на месту некадашње књижаре, али док смо јој прилазили, један другога саплитасмо. Ходајући, пролазили смо кроза се и кроз друге, као неки духови времена, кога никад ни било није. Онда опет, свом оштрином старачког зума и урбаних мегапиксела, фиксирасмо Мрачислава, који је садео на самој ивици рупетине и искрено жалио. Јесте пљувао у рупу, али онако бљујући метафоре и жучне кесе. Би му некако мило кад нас виде онако старе, седе, дебеле и ћелаве. У читавом бунилу отрежњења, лако нас је било препознати. Исувише. Сетио се како нас је звао андрокаши. По оном мостацији Андри, јер смо и ми знали да стојимо испред излога те књижаре и балавимо у њега. Нетом смо сви обожавали ону легендарну путописну књигу, која се звала *Фиīурае Венерис*. Већ побелела од сунца и којечега, сатима нас је држала укочене пред стаклом, а и шеф није дао да се склони из излога. Поседасмо око њега, по циглама, гредама, шуту и Сатара се некако

старачки насмеши. Потом одлучи да нам исприча урбану легенду о том шефу. Вели прича да је шеф био неки чича, који би излазио на довратак књижаре чим пролеће гране. То би локални чистачи ципела, на челу са Кењом из Шуматовачке, једва дочекали. Па би га одма' питали:

– Ша је, чале, ша те мући?

– Ма пустите ме, децо, мучи ме дилема.

– Кака', бре, далема, матори?

– Тешка. Не знам да ли још да останем и гледам ово што не могу да јебем, или да идем кући и да јебем оно што не могу да гледам.

Почесмо некако од све муке и да се смејемо. Луда-ја нас баш одобровољи. Грунуше и вицеви, анегдоте, форе, ма спрдачина, и таман помислисмо да је цар го, кад Мрачислав, онако у узнесеној зајебанцији, рече:

– Ха, ха... шта мислите који би квантум био кад би и овај ваш биоскоп сру... станите бре идиоти! – касно! – оде мас' у пропас'. Оде и биоскоп „Славија" у вечност звану три лепе. Нико ни да се осврне. Јебо и интелектуалце и културу, а и ти се јеби Сатара! За све сте ви усрани писци и били криви. Одувек је од вас све и почињало! Серем вам се у визије. Пишнем вам се у писање. Зидај, руши, ори по души. После се то међу корицама излакира, препакује и угланца, али биоскопа више нема, братијо. Што павијани не срушише ону вашу усрану Академију, Клуб књижевника, издавачке куће, редакције... и шта ти ја знам? Тамо се кувају чорбе и паприкаши. Шта је коме била крива биоња меке порњаве и Бруса Лија? Шта?

Док смо му пиштали, није се бунио. Ни речи. Стаде Млађа да серенда како ми знамо да је одлука

негде другде и раније донета, али када га Кова упита што је кењао, он само ћутећи устаде и погнуте главе оде уз Бориса Кидрича. Јебига, испао је веверица. Отишао је заувек од нас. После се причало да је свратио у бифе „Алексинац“, како би се сасвим докусурио и постао прави писац. Уместо колега по перу и писаћој машини (у та доба се компом служио само онај златнорунаш у кафани „Лондон“), тамо га дочека чувени некадашњи, небрендирани фудбалер Лаза Шљивка. Док су се бетонирали, он га је учио шта је то бетон-сатира.

– То ти је хик... шиноваш.. хик... кад те шео град жове... штуц... Шљивка... а ја још од Душановша... хик, никад нишам ништа пио... ошим вињака... градшка мангупарија бре...

Свашта се причало и прича, али једино је истинито да се нема појма шта се десило са Мрачиславом и осталима. У ствари, како ли им је? Зато је рушење Славије пичило ко ураган. Да срање буде у боји, побринула се какофонија звукова, ветрова и свеопште гњилежи. Рику бушилица, багера, пнеуматских чекића, шкрипе гума и гусеница, које су, посуте цвећем, некуда одлазиле, надјачавала је дебилна музика из свих гостилни, гостиона, кафана, кавана, бифеа, буфета, бирцуза, кахвана, кафића, по имену „Слобода“. Како је то само јечало? Пуче панк, усра се нови Талас, угуши се неоромантизам, кумовска скала се овога пута завари на турбо. Увађаше нам чист чистијани „техерански неоромантипатриотизам“, мада смо ми више преферирали „авганистанац“. У бунилу смо зијали у кафану, слушали ново лудило и гледали их како скидају ритмове и кораке. Оде и диско у три

лепе. Што тај Нишки Чајевац може да грува и грми, то ја за неверовати. Као од шале ућутка оног петла с Београђанке и његове медијално клокотристичке рок пилиће. Чим нам се причинило да смо ишта скапирали, ново лудило! Цела кумадија поче да се чеше. Бого мили, што се то узајамно драло.О стубове и шпанске зидове. Рагастове, довратке и ћошкове. Слободно пуштајући на вољу дубоко укорењеним и собом донетим архетипизацијама, одераше коже. Све уз мазни грокот. Како себи тако и онима до себе. У пустој жељи да покажу кога највише Сврби. Све их Сврби! Сви Сврби! Чак и Добривоје Добрица. Лудницаааааа! Неореализам. Пазолини и Паганини. Циганини и Гробарини. Кримоси и Пандури. Сиротиња и Раја. Коло, коло, наоколо, виловито... чеш... чеш... хррр... грок... грок.

Утом се на Славији појави патка. Добисмо и патку:

– Плива патка преко Саве носи писмо навр' главе! – одгусла Мића.

– Е стварно си Мића Мајмун – испрозива Мићу Кова, који је једини, чак и сада у старости, смео, јер би сваког другом за то фукла фичка.

– Ма, људи, јесте бре патка – надовеза се Дебели Пана, а ми смо то једва дочекали па се острвисмо на буцка.

Дебели патак добио задатак да пољуби патку у гузицу слатку.

Што смо се више, дртине маторе и излапеле, задевали и глупирали, призор је сличио споту са патком, само нам је фалио вентилатор. Јебе се патки, она се лењо догега до Делиградске. Ту застаде и онако пачји литну, да одушевљени кумићи – нови

бумбарчићи, јапијићи, креативчићи, то намах прогласише за бренд. Кару је на почетку била реч. Било је једно једино слово. Једно слово мења све, и ми из бреноманије улетесмо у брендоманију, а оцвало и одртавело дупе нам оста позади. Поче се на тргу све и свашта продавати. Од муда до бубрега. Чак се могло и трампити. Осим кумовског. А писци и интелектуалци су се чешали и тамо где их не Сврби. Рецимо цела крајишка редакција БИГЗ-а. У почетку су поштено чучали, ждрали, локали, у оном еминентном локалу, преко пута пачје литаљке, који је локална шлосер мангупарија звала „Јаје". Одједном, сви скупа истрчаше на улицу и стадоше се бавити патком. Надевати јој имена. Те Драгиша, Гојко, Стојко, Савле, Голуб, Вицан, Прсан, док не истрча и најнижи међу њима, који се беше мало занео. Биће да је песник, и то дечји, јер песници су увек најнижи. Најзад и он избауља напоље, осврћући се око себе, промрмља:

– У јеботе што ше Делиријум ражградио, немош га препожнати?

– Није ти то Делиријум, него Трг о Славија – рече му критичар, теоретичар и уредник.

Дуго би они тако дискутовали и критички проматрали свијет, да их не понесе песма и чешање. Нормално, пробудише се на огњиштима згасли атавизми, па и њих све одреда засврби. А зграда БИГЗ-а, ко свака зграда. Видевши да је остала сама, да се ником живом не јебе што је уметничко дело, што је била државна штампарија и као таква усијавала се у три смене, док су машине гореле попут високих пећи, штампајући уџбенике, плакате, књиге... одјеба Славију. Ма, шта Славију? Зајеба и „Мостар" и „Херцеговину" и шефа

и станицу, и оде у избеглиштво кад браће Хрвата. У контрасмеру. 'Вамо сиротиња раја, тамо кеса пуна јаја. А кумови? К'о прави кумови. Марамице у шаке, па на кеца и поведоше ону народну:

Свака мајка сина свога храни
Да га узму државни органи
Жедна земља, гладни топови
Дајте крви да је напојимо
Дајте меса да и наранимо
Урлају капетани и попови

Ми офуцани и усмрдели, ми оцвали и неуспели чубурски рокери нисмо певали. Само смо ћутали, пичка нам материна. Као, остали смо живи. Живи, да би гледали сточни вашар насред трга. Нашег трга! Њима је било дивно. Њима је било исто. Дал' под репом или у зубима? Да ли одозго или одоздо? Неста средине, само дно и врх, брате. И кумови се измире. Нетрпељивости и сујете међу њима неста! Осташе само излечени комплекси и похлепа. И то она исконска. Незајажљива! Сви су певали, играли, сврбели, прделе и смрделе унедоглед. Попиздевши, Кова се залете и проби главом један преостали, несрушени зид, па раскрвављене главуџе заурла:

– Јебеш Шведску, и овде је исто!

И дебели стисну муда, и онако саласт, скочи чисту даску. Пљусну у усмрделу мућку повраћке, метафора, крви и плазме у рупи некадашње књижаре. Није рекао ништа, само је подригнуо. Риста се баци под нови, црвени тролејбус, и попи такве шамарчине од шофера, који је сасвим одлепио. Ем су му спале обе троле, ем се пробушила гума, на нову, тек набављену

протезу из Немачке. Видевши то, Млађа се хитну под трамвај, који искочи из шина и одрнда левом страном низ Немањину, па заобишавши зграду станице и плави воз, буђну директно у Саву. Тамо код железничког моста. Мића узе утоку и оде на ратиште. Босанац обуче пандурску униформу и као сваки стари добри прелетач, јеба нам кеву. Онако ортачки, у име прошлих дана. Само ја нисам ништа урадио. Стајао сам укочен и гледао чешаторе, гребаторе, предаторе и штакоре. Гледао сам и горе. Гледао и видео, и дежу и вавија. Опет је изнад летела Звончица и посипала нас оним прадавним колонијалистичким европским прахом, који је овима на тргу жестоко иритирао дивљу динарску кожу. До неиздржљивости. К'о и четрес' прве. Боље свраб него раб. Боље рат него брат. Опет се тресла цела Славија, кад се утом појави и Петар Пан, па сви за руке и удри бригу... завитла се небесима право козарачко.

И то би било то. Један живот и једна генерација. Бleја и смор. Блејим смарајући себе и друге развалинама сопственог живота и Трга. И ко ми је крив? Ко ме јебе? Што да бауљам и копам по нечему што је било велико ништа, па се растурило у милионе парчића ништавила, поништавајући оно почетно „нешто"? „Нешто-град". Док ови моји турају прст у уво, ја на исте набијам слушке и слушам слатке лажи у ритмовима своје младости. Док они чекају новог Добривоја челичноплавог погледа, мајмунске буље и пријатно неразумљивих говорних мана, ја чекам Њу. Шта ли ју је само задржало? Са'ће, она. Лако је мењати имена трговима и улицама, тешко је умрети у истоименима. Онако, поштено, к'о људи, какви изгледа никад

нисмо ни били? Са све буљама прикуцаним тамо где им је место. Лако је погубити географију, затурити историју, остати без језика и фазона, заборавити семе и порекло, све је лако. Вероватно је лако и крепати к'о цукела, на некој гомили ђубрета на месту негдашњег трга. Видећемо?

Мада, руку на срце, помало је таквијех тргова ка што бијеше Димитрија Туцовића трже, звани Трг о Славија.

Душан Зубић

Формулар

Грађанина, који је управо прешао пешачки прелаз, зауставио је полицајац.

Затражио му је формулар.

„Какав формулар?“, упитао је Грађанин.

„Грађанине, немојте да се правите да не знате да морате имати исправно попуњен формулар, као доказ да сте данас добили дозволу да пређете на овом пешачком прелазу!“, одлучно је одговорио представник власти.

Испоставило се да Грађанин нити има формулар, нити је знао за ту обавезу.

Полицајцу је то, разумљиво, било сумњиво, па је испитивањем утврдио да Грађанин нема ни потребни формулар за излазак тога дана изван свог стана, као ни формулар за боравак у свом стану, који мора да се обнавља сваког првог дана седмице.

Ово је било алармантно!

На најближем уличном аутомату, полицајац је попунио формулар за дозволу за звање интервентне полицијске патроле.

Кад је то урадио, позвао их је.

Патрола је стигла чим је попунила формулар за интервенцију.

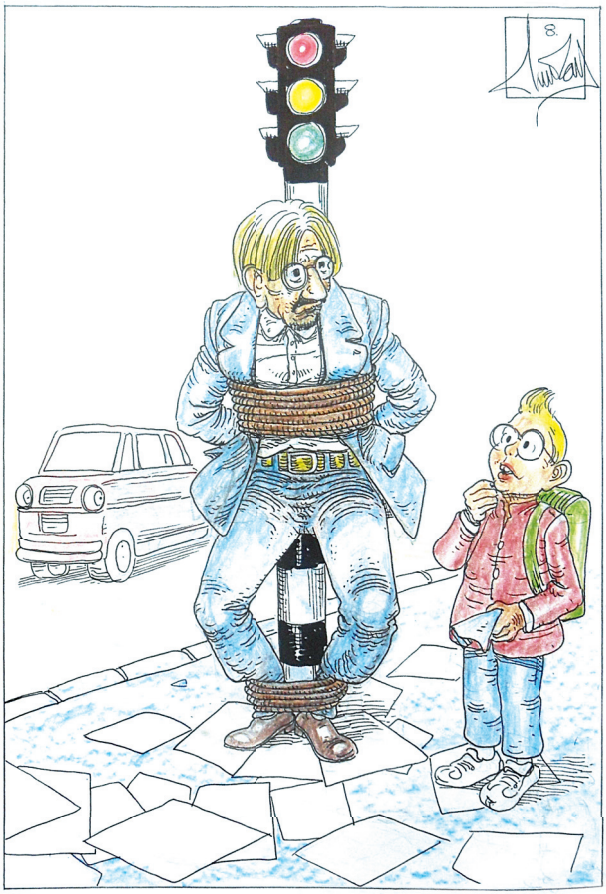
8.

Грађанин се није мрдао, јер није попунио формулар за даље кретање, а није то могао, јер је полицајац попунио формулар за његову имобилизацију, што значи да га употребом грубе физичке силе, лисицама веже за најближи саобраћајни знак.

Придошла патрола је уредно попунила формулар за демобилизацију Грађанина, а потом су полицајац и патрола разменили формуларе за примопредају прекршиоца.

Још је Грађанин морао да испуни формулар за законско лишавање слободе, да је он сагласан са тим.

Судска полиција је испунила формулар за преузимање окривљеног, Грађанин за ступање у затвор, а сви остали затвореници, као део поправних мера, по ко зна који пут, попунили су формулар за осуду недопустивог понашања, као и за потребу кажњавања таквих индивидуа.

На суђењу, испоставило се да Грађанин, у свом дотадашњем животу, није попуњавао готово никакве формуларе, а посебно важан формулар за дозволу живота за сваки посебни дан.

Оваква бахатост, у односу на државне прописе, разгневила је пороту, тужиоца и судију.

Након што је попунила формуларе, порота га је прогласила кривим.

Након што је попунио формуларе, тужилац је затражио најстрожу казну.

Након што је и судија попунио формулар, саопштио је:

„Онај ко није попуњавао формуларе за дозволу за живот, не заслужује ни да га има!

Грађанине, осуђујем вас на смрт!

Попуните формуларе!“

Сви присутни су попунили формуларе, па и Грађанин.

Он је попунио формулар за захвалност држави на исправном и праведном кажњавању.

Док су га водили на губилиште, упитали су га да ли има последњу жељу.

„Не“, одговорио је. „Већ сте ми је испунили!“

„Како то?!“, упита званичник.

„Нећу више морати да попуњавам формуларе!“

Горан Кљајић

Живот и искушенија једног обичног српског... писца

Зовите ме Вијетнамац. Видите дотрајалу и већ 29 година стару јакну која је више сива него маслинаста, а на мени је скупила све прећене километре бивше земље, памти данас више него ја.

Нећемо се још дуго дружити, али њен ће траг на мени до последњег даха остати. Претенциозност израза у главама читалаца поприма мегаломанске димензије, али то сам ја, човек крајности, човек претенциозности, човек... ма све је врло једноставно. Зовите ме Вијетнамац, и да – њен траг ће на мени до последњег даха остати!

Свако ко ме зна, а зна ме много људи, када му поменеш мене, мало ме опишеш, типа – да сам кратко подшишан и тамних ситних очију, да сам непристојно уображен и досадно нападан, рећи ће само: „А, Вијетнамац! Што не кажеш тако?!"

Ако му кажеш Александар Стопић, ништа му неће значити. Можеш рећи ше'сет и неко годиште, Србијанац, завршио факултет, а својом професијом се никада неће бавити, из угледне сељачке породице... не вреди. Али:

„Вијетнамац? Тако кажи!"

Ја сам уображен. Да. И нападан. Без икакве дилеме. Ускачем преко реда код лекара, на шалтерима,

дрско улазим без позива и куцања. Кад ми се неко пиле свиди, стартујем, без пардона. Пун сам пара, за сиромашне не хајем, што имам више, то ме њихова беда мање погађа.

Мислим да сам болестан човек. Неко ће помислити да ова моја исповест подсећа на Достојевског, знам, логично би било, нарочито ако сад кажем да ме боли јетра.

Не. Не боли ме.

Али ја сам болестан човек.

Бескрупулозан.

Толико покварености у једном бићу, ретко ћете наћи. Безобзиран сам. Волим само себе и не презам ни од чега, само да задовољим сопствене прохтеве. Роб сам, о да... ал' само сопствених задовољстава...

Писац сам.

Снажног, оригиналног, врло особеног стила. Интелигентан, начитан, образован, врло талентован.

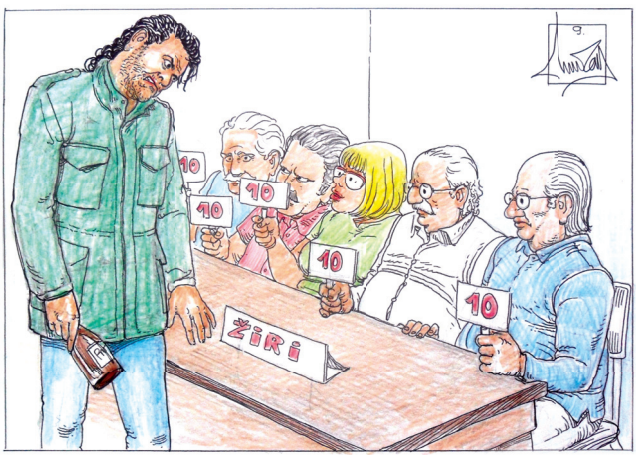

Нико вам то неће рећи.

Не!

Али, ако ми дате пет минута времена, не више, само пет минута, доказаћу вам све то, убедити вас!

Нема ту много филозофије...

Други покушавају да пишу. Театрално пију, дрогирају се, имитирају несрећу несхваћеност. Просипају поезију ослобођену смисла и мудро климају главом док је читају.

Ја?

Пишем стварност. Улицу. Пишем оно што народ воли да чује. Секс, насиље, дрога, алкохол, промашени животи.

После се хвалим. На сва звона. Користим пријатеље, другове, познанике да ме хвале. На сва звона. Идем около и убеђујем људе да сам писац.

Једном сам написао причу о сопственом пијанству, без много логике и смисла, без поуке. Тек пијанство. Глупирање. Ако се добро сећам, било је ту и нешто секса. Као, конобарица је крила отварач за пиво у гаћицама. А мој јунак не преза ни од чега да би отворио пиво и ето... звекне он њу и победнички отвори флашу.

Апсурд.

Ал' други прочиташе, па ме све тапшу по рамену. Ни награда ме не заобиђе. Примише ме као бога. Председница жирија ми, узгред, шапну да је отварач за флаше на познатом месту.

Потражих га после церемоније. Стварно, био је на месту... И мени се омили.

Болестан сам човек.

Себичан.

Бескрупулозан.

Не презам ни од чега.

Не сажаљевам ни најболесније. Ако могу да се овајдим и на њима, пуна капа, ал' ни за њих нема попуста. Умиру? Њихов проблем, мене занимају њихове паре.

И тако открих да сам писац.

Иначе сам криминалац.

Дилујем вутру и хероин.

Ту и тамо пазарим батине од муније.

И намлатим оне који покушају да ми украду посао.

У мардељу сам одлежао три године због силовања.

Тука лажљива!

Навукла ме, клинка, школска другарица мог сина, малу сам потрошио као и све оне курве које сам појебао широм Европе, па се предомислила.

А невин сам.

Гарантовано!

Не, не лажем.

Невин сам.

Додуше, у обрачуну са Шипцима, у Лондону, на сред Трафалгар сквера, убио сам човека... скота, каквог човека!?

Никад ме нису ухватили, нити ме открили.

Равнотежа?

У оба случаја сам осетио да су сви моји прохтеви, све задовољштине намирене, па ако сам морао да робијам, нека сам! Туцао сам клинку 20 година млађу, убио Шипца, живот ми је испуњен.

Данас сам писац.

Цењен човек.

Да бих нахранио потребе, више не морам да идем улицом тражећи жртве. Оне ме читају, па долазе саме.

Из мог на папир уденутог жаргона излазе јунаци „нашег“ доба, мало се коцкају, мало пију, много се трпају и дрогирају, шетају улицама умазани спермом и крвљу, живе своје јефтине животе без много смисла, без емоције и филозофије, стешњени између јуче које је жртвовано, данас које умире и сутра кога нема ни у најави.

Одричем се бога за добро мојих јунака.

Пуштам их да животаре и, тако маргинализоване, продајем их маргинализованима, хранећи сопствену сујету.

О мени пишу у иностранству, пишу да сам надарен, склон новитетима, да сам зачетник новог таласа.

Библиотеке се бију око термина за сусрете са писцем нове генерације, нуде ми хонораре да гостујем у њиховом граду, организују округле столове на којима сам обавезан гост...

Увек одвојим једно пиле.

Да ми намири животињу.

Не заборавите.

Ја сам болестан човек.

Зао човек.

Границе моје дрскости се не препознају. Надмено корачам улицом, нарцисоидно се огледам у излозима, дрско одмеравам жене док мужјаци поред њих кипте од беса, не усуђујући се да насрну на мене.

Знају ме. Ej, то је писац. Може му се. Архивирао је стотине жена, буди сретан да твоју само гледа. Тај погледом доводи до оргазма, речима плете серијске климаксе, а шта тај може у кревету... ееееееј!

Прогутај и ћути.

Један клинац се изнервирао што му флертујем са малом, осмелио се да ме удари. Чуо да сам писац, један од оних што седе за рачунаром и цифрају реченице... Ђубре једно, клиначко! Измакао сам му се, обухватио га око врата левом руком и пунио га десном, док се у мом загрљају није оклембесио. Тад сам га благо помазио по крвавом лицу, пољубио га и пустио да ми склизне из загрљаја. Из џепа сам извадио кет и тутно му га у омлитавелу руку.

Да лакше преболи.

А девојчицу сам му туцао.

Из принципа.

Признаћете, није у реду да он једини буде јебан. Да.

Ја сам писац.

Заиста цифрам речи по тастатури свог рачунара пуштајући машти на вољу да исплете најневероватније приче, заплете, драмске тренутке...

Но... Ипак сам ја прво робијао. Силовао, мада... већ сам вам објаснио... Убио... са задовољством.

Да бих сачувао репутацију.

Неко би могао рећи да ми речник није јача страна.

Није тако.

Ја сам образован, софистициран, начитан криминалац. Упс! Хтедох рећи, писац.

Храним се на улици, живим од улице, говорим као на улици.

Та, нисам ли већ рекао? Народ воли насиље, секс, дрогу, алкохол, грех, промашене животе, интригу... а све се то налази на улици.

Хлеба и игара...

Не могу да замислим да би ме данас ико читао, када бих писао овако... нежно ју је посматрао док је сенка залазећег сунца цртала изазовне контуре њеног тела. Загрлио ју је, вешто подигао и с њом у наручју отишао у собу. Док је урањао у њу, она му се закле да ће га заувек волети...

Ах!

Ово је још поједностављено. А какви се тек кошмари од речи могу створити?! Читаоце престравити! И са најједноставнијом реченицом збунити, беживотношћу изреченог од књиге отерати...

Али ако кажеш – гутао ју је погледом, и док су јој се на мајици оцртавале бујне сисе, у гаћама му је бубрило. Зграбио ју је за дупе, и док се с њом бацао на кревет, она је, примајући га, вриштала у страсти...

Познато? Мало упућенији читалац ће вам рећи да је и ово поједностављено.

А читаоци воле тврдо...

Писао сам о једном клинцу, знам га, кроз целу књигу је био удуван, сав у бунилу, лута градом током неких немира, стаклених очију просипа филозофију о бесмислу живота, макља се са пандурима, гужва се са једном локалном полегушом, на 246 страница он није ни један једини динар зарадио радом, чистим поштеним радом. Ах, да! А све је то, наводно, због политичких противника!

Нешто размишљам, када се задовољим књижевном каријером, могао бих да се опробам у политици, имам све предиспозиције за то! Опортуниста сам, не презам ни од чега, био сам у затвору, поврх свега, писац сам! Повезано, к'о црева.

Криминалац, књижевник, политичар. Сасвим логичан след...

По изласку поменуте књиге, у гимназији у мом граду, све четири генерације ђака с овацијама су ме дочекали! Професорка српског, једна дебела, жива верзија Прасице из Мапетоваца, са огромним отромбољеним сисама на још већем стомаку, које су подрхтавале док ми је изговарала добродошлицу, дала ми је дискретан сигнал да ће ноћ бити дуга.

Свет писаца у који сам се уплео дочекао ме је раширених руку, а ја сам одмах запливао као риба у води. Све ми је од самог почетка ишло на руку. Писци пију до бесвести, дрогирају се, бију, туцају. До бесвести... За нас не важе ни божји закони! У стању смо да се због свега и свачега правдамо уметничком слободом. „Ја иначе верујем у бога, али то сам тако написао јер ми то дозвољава уметничка слобода...“

Јес', како да не!

А што се поменуте Мис Пиги тиче...

Јесам и ја свиња, ал' имам критеријуме!

И нисам дрогиран к'о мој јунак...

Ја сам писац!

Добар!

Најбољи!

И лош сам, болестан човек.

Не презам ни због чега. То сте већ схватили.

Званично, продајем лекове. Незванично? Главни сам улични посредник фармацеутске индустрије са Косова. Дилер. Убица. Силеција. Жена ме се стиди, али живи са мном. Имам двоје деце, која ме се не стиде. Имају све.

Но и то што незванично продајем спада у фармацију, зар не?

Ничега се не стидим. Немам скрупула. Ни морала. Имам пољопривредни факултет, а пун сам пара. Апсурдно, знам. Ко још у овој земљи има и школу и паре?

Имам име са две биографије. Једну за интерну употребу по којој ме препознају Они.

Њихов сам подстанар био три године.

Чим сам изашао схватио сам да ми време иде на руку.

Тако сам у сопствену биографију додао термин: дисидент!

Противник тоталитарног система и друштва. Жртва комунизма и политичке репресије. Тек да се зна!

А кад дођоше ови нови, од криминалца постах јунак!

Ништа специјално нисам урадио.

Само сам написао да је мој јунак побегао из земље док је трајао рат.

Други у томе одмах видеше моју судбину. Да су ме прогањали, тукли, хапсили... вршили атентате не мене. А јавност изрече пресуду. Дисидент! Дојучерашњи непријатељи, угледни грађани, почеше да ме тапшу по рамену. Веле да сам говорио оно што они нису смели свих тих година.

Писац, па још дисидент!

Не, није ми било доста што сам најбољи, највећи, што ме домаћи и страни критичари величају, што ме жене обожавају, а ја им се увлачим у гаћице, злоупотребљавајући то што сам јак, интелигентан, образован, што сам личност пред којом нико не може да остане равнодушан и којој се угађа. Не! Свидело ми се да будем дисидент.

Нико од тих што ме тапшу није прочитао причу по којој сам постао дисидент.

Да јесте, сви би знали да је мој јунак побегао преко гране јер га је отац клинца који се предозирао раскринкао и пријавио полицији, која је, јуначини, дисиденту, у стану пронашла килограм и девесто шездесет пет грама хероина. Најчистијег!

Не стидим се што сам криминалац. Не стидим се што живим од дроге, туђе болести, страха, несреће.

Свиђа ми се да угодим себи.

Зато ми се и свидело да будем дисидент, а данас угледан, цењен човек. Човек који се следи.

По ко зна који пут, понављам: ја сам болестан човек.

Зао човек.

Можда ме једном и заболи јетра.

Сада не боли.

Нека је, има времена за јетру.

Сада црпим тренутке своје славе као успешан писац. Најбољи! Од мене нема бољег, то знају сви с ових простора, простора бивше земље. И све ми се брише. Како се лако заборавило да сам националиста и шовиниста! До јуче се гледасмо преко нишана, родољубље и патриотизам писаца доказиваше се и пушком и пером у руци, а онда су победили мир и демократија, завладали равноправност, космополитизам и толеранција. Ујединила нас је књига, књижевна слава, хедонија. Заборавиле су се мржње и увреде, нема чак ни праштања, само љубав, књижевна љубав на први поглед. И ја знам: мрзели су ме, ал' сад ме воле! И ја осећам: мрзео сам их, ал' сад их волим. Јер ме воле. Јер знају да сам најбољи. И препознају ме, ако ништа, по надимку.

Вијетнамац!

Зато, господо из жирија, добро размислите пре него што пресудите. Не бих да вас убеђујем, али и сами знате да сам најбољи, да бољу од ове приче немате и да је ред да ми вашу награду доделите.

Најбољи сам. Сигурно!

А можда вам и затребам.

Палим и жарим.

Сада се и ја питам, одлучујем о томе коме ће друге награде бити додељене.

Памет у главу.

Прича с шифром: „на рубу памети".

Иза шифре се крије моје име, ал' оно ништа не значи. Зато додајем псеудоним: Вијетнамац. Он се не заборавља.

Ја сам писац, најбољи.

Ја сам болестан човек. Зао.

Хвала, награду ћу радо примити. Паре нису битне.

А за десерт, после доделе, да не буде као у гимназији, сам ћу изабрати...

Иван Ршумовић

Радован

Некад ме гњави, а кадикад уме и да ме забавља. Зависи... Уосталом, ко сам ја да игноришем достигнућа науке, технике, прљаве технологије и шта ти га ја знам!

– Молим?

– Добар дан, господине! Имам лепу вест за вас! Ви сте добитник главне награде, нашег пакета козметичких производа...

– С ким имам част?

– Ми смо, знате... наш бренд о коме сте свакако чули све најлепше...

– Ај, цуро, немој мене...

О, вољена особа! Тек што сам изашао из стана... Шта пише? „Пре него што кренеш кући, јави се, да знам када да грејем ручак...“ Малочас сам попио кафу после доручка!

Нисам ја хтео мобилни, далеко од тога. Док сам радио, углавном се знало где проводим време. А кад сам отишао у пензију, жена и млађа ћерка се договоре. Утрапе ми стари мобилни, трофејни, науче ме да се јављам и пишем поруке... Каже ћерка: „Сви имају, и теби ће ваљати.“

Ко је ово? Ни овај број ми није познат... Да видим. Пише: „Да ли излазиш можда вечерас?“ Аха!

Сав сам ти за излазак. Једва изађем и овако, пред подне. Одем у бирциз, у Соколски дом, код Џоа, попијем пар пића, сам или с неким из старог друштва, па журим кући, да се не о'лади супа... А вољена већ звони... „Радоване, ако сретнеш неку салату, и воће... купи! Љубим те!" Да, да, баш о томе размишљам док улазим у аутобус за старо градско језгро...

А ономад ме зове једна млада музичарка (клавир), коју не познајем. Каже, добила је моје телефоне (све) од неке друге особе, коју такође не познајем. И млада пијанисткиња би желела са мном да разговара поводом упражњеног радног места у словачкој музичкој редакцији. Ја се чудим. Немам никакве везе с музиком, радио сам у српској редакцији Радија (уређивао хумористичке емисије о људским правима), а већ сам десет година у пензији. Не верује млада дама, мисли да сам врло утицајан, и да је избегавам. А то што сам у пензији, то уопште не уважава, ваљда зато што сам бесмртан.

О, о, охо! Шта је ово?! Као „Жеље и поздрави"...

„Ја је волем, она отпор пружа,
не би да се растави од мужа"
Чуј ти ово!
„О-јело-јело-ојело
ојело ми се сво тело!"

Баш свашта! Ко нема у глави, има међу ногама! У моје време није тога било на радију... А како је доспело у мој телефон!? Ма, искључићу га! Али чекај, има нека порука. „Срећна слава, домаћине..." Није кум... Ко ми ово честита крсну славу?! Не знам ко ми је то... А и није ми данас слава... Била је... Пре месец дана... Ја то онако славим, пригодно, због деце и унука...

Добар ручак, колачи, пиће... А унуци све знају, и оченаш, и окретање славског колача, и воле кољиво... Знају, богте, да се крсте правилно! Нове генерације уче у школи.

А ево, јавља се и ћерка, она старија, њихова мама. Каже: „Мића чита твоје забрањене афоризме и смеје се по целој кући." То, Мићо! Мића је најмлађи унук, трећи разред... Ето, мој унук чита књигу! Јесте да је то књига његовог шашавог деке, али књига је књига. Књиге, књиге, мали „братови" и „систери", а не те-ве и интернет.

А на крају пише ћерка, љуби је тата, бућави, како је говорила када је била у тим дечијим годинама, а тепала ми Буђони, каже: „Поздравља те мали српски народ!" Тако треба. Тако ја зовем моје унуке. То је

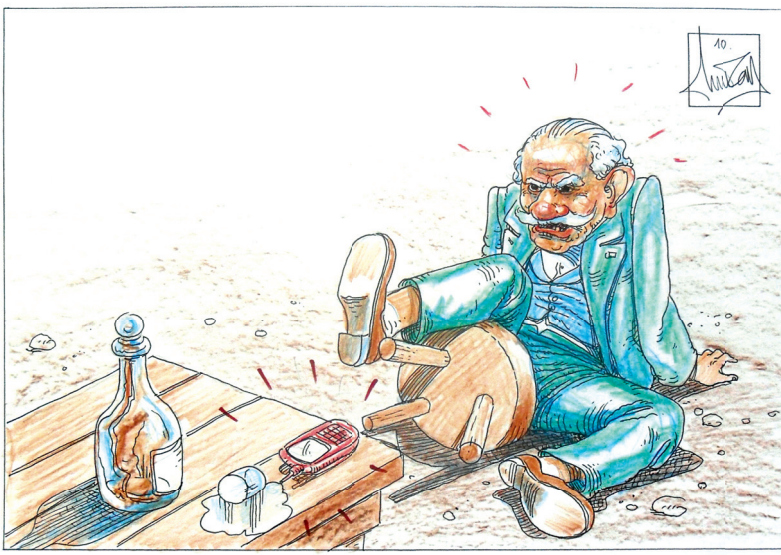

неко од њих провалио, кад је чуо на телевизији неког политичара како помиње мали српски народ. А мој унук, не знам који, један од новијих, пита: „Деко, мали српски народ, јесу то мали Срби?“ Јесу, дабоме да јесу, мали предшколски Срби и нешто већи, седмаци и осмаци...

„Орао слетео...“ А, то је моја млађа ћерка! Јавља да је стигла у Париз. Има неког посла... Па добро је, да знам где ми је дете... И код куће се ретко виђамо! Нек ти је са срећом, чедо моје! Није тај Париз више као што је био у време комунизма!

– Радоване, јеси ли близу куће?

– Па, баш и нисам... Већ сам био обукао мантил, кад Гојко позове нову рунду, добио је унуку...

– Е, мислиш да сам сенилна! Гојко је пре десет дана добио унука... а не унуку! И то сте већ прославили...

– То је друго... Пре десет дана је добио унука од сина из трећег брака, а сад је добио унуку од ћерке из првог брака... Па ево, чим попијем пиће, крећем... А, чекај! Ево Михајло баш зове рунду...

– Шта, и он добио унуче? Да није неко ванбрачно?!

– А, не! Михајло чласти због шећера... Спао му шећер са 26 на 19, па сад може да пије, и да части...

– Е, баш сте се састали, бећари!

– Немој... Опет ниси објективна! Па знаш, ред би био да и ја окренем једну рунду... И нисам заборавио, ако сретнем неку салату, и воће... Па пролазим поред пијаце...

– Ма, заборави на салату и воће... Само пожури, и пази на себе!

– Не брини, овде сви пазе на мене!

Опет неки! Чуј ово: „Био сам на сајту ПФС из Бгд и видео да обезбеђују спортске стипендије у УСА. Ако ти то нешто значи, погледај. Поздрав, Мили“... Ко је Мили, милу ли му нану... И баш сам ти ја кандидат за спортску стипендију! Јавићу се, чим напуним седамдесету... Ма није требало да узимам мобилни! Свашта ми убацује тај Телереп. Већински власник, Телереп! Међународна заједница, и та банда... Знам да прислушкују, све они региструју... И трују... Ко зна зашто то не ваља!

„Радоване“, пише ми вољена особа, „знам да ти није лако, али и кући треба стићи... лако ћемо за салату!“

– Ало... извините... јел’ ви израђујете бубице?

Нушић је, ипак, свима Нушић

Када на почетку 20. века пожелите да обновите једну манифестацију везану за име и дело Бранислава Нушића, тачније интертекстуално дефинисану само једном реченицом из легендарне *Госпође министарке* – „Виђен си за Ивањицу". Будући да та манифестација, неочекивано, не слави изопачене варијанте фолклора поистовећеног с атмосфером друмске кафане, већ грађански дух и достојанство, уметност и креацију, онда свакако да другачија и вреднија „критична маса" и те како постоји упркос и у инат кичу и јефтином конформизму времена у коме живимо. У чему је тајна и зашто је тако успешан алхемичарски амалгам музике, плеса, сликарства, књижевности... за кратко време постао култна манифестација у Србији? Како је то, и око чега, Нушић окупио људе у малој вароши западне Србије у којој никада није био, осим унутар инспирације креирања „краја света" на који Живка министарка шаље неомиљеног зета? И како је „крај света" постао почетак обнове другачијег духа насупрот агресивном примитивизму и снижавању свих критеријума и достојанства живота.

Један од највећих умова 20. века, неправедно заборављен и потиснут мађарски мислилац и филозоф Бела Хамваш сматрао је сатиру највишим обликом

друштвене критике и уопште става према друштву које је срљајући напред постало нека врста властите карикатуре. Његову студију о сатири одређује „морање" писања сатире у модерном времену, нека врста императива неопходног за критичку свест, која спасава од бесмисла чинећи човека одговорним за стање у коме се друштво налази. Међутим, одговорност је дефинисана подсмехом који не штеди никога, смехом који је истовремено резигнација и критика, плач и сузе. Снага речи мери се снагом духа способног да се наруга свему, да јасно види неискреност, лицемерје, грамзивост, примитивизам, корумпираност духа и друштва... Зато сатира и данас није изгубила актуелност, напротив. Ако неке заразне болести попут великих богиња и колере више не постоје, пошто су нађени ефикасни лекови, против сатире нема лека све док постоји људска заједница на оваквим постулатима; „најбољи од свих светова" и прогрес модерног доба нису донели „лек" против сатире, нити су на било који начин довели у питање њену сврсисходност и разлог постојања. Сатира не губи ни с протоком времена, никада не застарева, сатиричари попут Нушића и Домановића актуелни су и данас, чак много више него у времену када су писали своје приче и драме. Нушић јесте део наше културне и књижевне баштине, али је много више „наш" него што то желимо да признамо, као и што смо ми његова непресушна инспирација док нас има оваквих какви смо. Нушић је,ипак, свима Нушић.

Зато је и намера организатора ове манифестације да конкурсом за сатиричну причу „провери" колико је тај дух жив данас и како савремени аутори одговарају

на изазове које је давно поставио Нушић. Одзив је био више него добар, разноликост тема и занимљиве приче и ситуације као непосредна инспирације само су још једном потврдиле да, без обзира на све, дух сатире живи, а његова потреба и инспиративност више су него очигледне. Ова књига је прави доказ за то.

У Београду, 28. августа 2012.

Петар В. Арбутина

Садржај

Увод 5

Деда Милоје у Јевропи 7
Дебељко 14
Позив на плес 18
Магарећи кашаљ 25
На крилима ветра 31
Вечито неподобан 39
Трг о Славија 50
Формулар 67
Живот и искушенија једног
обичног српског... писца 71
Радован 82
Нушић је, ипак, свима Нушић 87

ДВА ВЕКА СРПСКИХ СЛУЖБЕНИХ ГЛАСИЛА

НУШИЋ ЈЕ СВИМА НУШИЋ | Издавачи ЈП *Службени гласник* и Дом културе Ивањица | За издаваче Слободан Гавриловић и Милан Крунић | Извршни директор Петар В. Арбутина | Извршни уредник Петар В. Арбутина | Илустрације Сабахудин Мурановић – Муран | Лектура Ива Пивљаковић | Коректура Гордана Јаковљевић | Техничко уређење Саша Бешевић | Београд, 2012 | www.slglasnik.com

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

821.163.41–32(082.2)
НУШИЋ је свима Нушић : најбоље приче са Конкурса за сатиричну причу треће Нушићијаде / [уредник Петар В. Арбутина]. – Београд : Службени гласник ; Ивањица : Дом културе, 2012 (Београд : Гласник). – 89 стр. : илустр.; 18 cm. – (Библиотека Посебна издања / Службени гласник)
Тираж 600. – Стр. 87–89: Нушић је, ипак, свима Нушић / Петар В. Арбутина.
ISBN 978-86-519-1548-5 (СГ)
ISBN 978-86-84121-22-8 (ДК)
COBISS.SR-ID 193140492

Гласник
ШТАМПАРИЈА

КЛУБ ПРЕНУМЕРАНАТА

ЗЛАТНИ ПРЕНУМЕРАНТИ

Привредник
Београд, Шекспирова 27

Деус систем д. о. о.
Добановци, Нова 7

Град Крагујевац
Крагујевац, Трг слободе 1

СРЕБРНИ ПРЕНУМЕРАНТИ

Компанија Дунав осигурање
Београд, Македонска 4

Привредно друштво Дринско-лимске хидроелектране
Бајина Башта,
Трг Душана Јерковића 1

Град Ужице
Ужице, Димитрија Туцовића 52

Општина Горњи Милановац
Горњи Милановац, Таковска 2

ПТТ Србија
Београд, Таковска 2

Град Чачак
Чачак, Жупана Страцимира 2

Чачанска банка а. д.
Чачак, Пиварска 1

IMPOL SEVAL Ваљаоница алуминијума Севојно
Севојно, Првомајска б. б.

Грађевинска дирекција Србије д. о. о.
Београд,
Булевар краља Александра 84

Igepa Cartacell д. о. о.
Београд, Цара Душана 266

ДДОР Нови Сад
Нови Сад,
Булевар Михајла Пупина 8

Stylos д. о. о.
Нови Сад, Футошки пут 67

Comes
Београд, Вилине воде б. б.

Графикум д. о. о.
Београд, Јове Илића 17/9

Саобраћајни институт ЦИП
Београд, Немањина 6

MK group
Београд,
Булевар Михајла Пупина 115Е

РДУ Радио Телевизија Србије
Београд, Таковска 10

Piraeus Bank АД Београд
Нови Београд,
Милентија Поповића 5б

Металац Холдинг
Горњи Милановац,
Кнеза Александра 212

Град Крушевац
Крушевац, Газиместанска 1